

Комунальний заклад Київської обласної ради
"Чернобильський медичний фаховий коледж"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи

Тетяна КРАВЧЕНКО

"28" серпня 2024 року

Циклова комісія клінічних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Медсестринство в неврології. в психіатрії з
наркологією

Освітньо-професійна програма
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійний ступінь

Сестринська справа
22 Охорона здоров'я
223 Медсестринство
Фаховий молодший бакалавр

Яготин 2024

Робоча програма Медсестринство в неврології, в психіатрії з наркологією
для здобувачів освіти за напрямом підготовки 223 Медсестринство
ОПП Сестринська справа
2024 року

Чубар Світлана Іванівна, викладач

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма схвалена на засіданні циклової комісії **клінічних дисциплін**

Протокол № 1 від "28" серпня 2024 року
Голова комісії Ш (Марія ШУЛЛА)

Перезатверджено:

20 ____ рік _____
20 ____ рік _____
20 ____ рік _____
20 ____ рік _____

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо-професійний ступінь	Характеристика освітнього компонента
Кількість кредитів –4	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u> Напрямок підготовки <u>223 Медсестринство</u>	Нормативна
Модулів	освітньо-професійна програма (ОПП) <u>Сестринська справа</u>	Рік підготовки:
Змістових модулів		2-й, 3-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр
		4-й, 5-й
		Лекції:
		16 год, 8 год.
	Практичні	
	30 год, 26 год.	
	Самостійна робота:	
	10 год, 30 год	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача освіти - 2	Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр	Вид контролю: Диф. залік

2. Мета та завдання освітнього компонента

Програму з освітнього компонента «Медсестринство в неврології, в психіатрії з наркологією» складено для КЗ КОР «Чорнобильський медичний фаховий коледж» за ОПП “Сестринська справа”. На вивчення цього освітнього компонента передбачено 120 год, з них — лекцій 24, практичних занять — 56, самостійної позааудиторної роботи — 40 год. У програмі виділено 4 розділи: “Загальна неврологія”, “Спеціальна неврологія ” та “Загальна психіатрія”, «Спеціальна психіатрія».

У зв’язку з реорганізацією системи охорони здоров’я в Україні гостро постає питання про якісно нову підготовку медичних сестер. Як найближчий помічник лікаря в його повсякденній роботі, медична сестра повинна мати глибокі фундаментальні знання.

Реформа медсестринства в Україні передбачає не тільки виконання медичною сестрою залежних і взаємозалежних функцій (виконання призначень лікаря, робота медичної сестри в бригаді), а й незалежних функцій — медсестринського процесу — висококваліфікованого догляду та допомоги пацієнту.

Мета медсестринського процесу полягає в тому, щоб підтримувати здоров’я, запобігати захворюванню, сприяти поліпшенню стану, одужанню та відновленню здоров’я пацієнта.

Медичні сестри психіатричних та неврологічних закладів мають значний потенціал для суттєвого підвищення якості догляду та спостереження за пацієнтами, професійного і компетентного виконання багатьох медичних завдань під час надання спеціалізованої допомоги пацієнтам з психічними розладами. Медична сестра серед інших працівників медичного закладу найбільше часу проводить з пацієнтом, досконало знає його переживання, що пов’язані як із хворобою, так і соціальними та іншими проблемами.

Цей курс підготовки медичних сестер передбачає оволодіння основами клінічного мислення, засвоєння вміння оцінювати стан пацієнта, досконале оволодіння технікою медсестринських маніпуляцій, складання плану медсестринського догляду за пацієнтом, оцінювання його результатів, орієнтування в патології нервової системи, уміння вибрати правильну тактику при наданні невідкладної долікарської допомоги в психіатрії та наркології, проводити профілактичні заходи, пропагувати здоровий спосіб життя.

Для формування навичок самостійного навчання в тематичному плані передбачена самостійна робота (робота з літературою в бібліотеці, вдома, читальному залі, відпрацювання практичних навичок у стаціонарі, поліклініці тощо).

Для проведення лекцій, навчальної практики необхідно використовувати досягнення сучасної медичної науки, проблемні ситуації, графологічні структури, ділові ігри, технічні засоби навчання, сучасні методи контролю знань.

Особлива увага приділяється оволодінню практичними навичками, необхідними для майбутньої фахової діяльності, вихованню у студентів спостережливості, відповідальності, чуйності, співчуття, милосердя, тактовності — необхідних якостей для спілкування з пацієнтом.

Навчальна практика під керівництвом викладача повинна проводитись в умовах стаціонарних відділень і поліклінічних кабінетів, які відповідають сучасним вимогам проведення навчального процесу, де здобувачі освіти працюватимуть на медсестринських постах, у палатах інтенсивної терапії, в маніпуляційних, здійснюватимуть підготовку пацієнтів до проведення досліджень і маніпуляцій, догляд за пацієнтами та спостереження.

Програма передбачає закріплення знань з анатомії і фізіології нервової системи, психології, неврології, вивчення клінічних проявів захворювань, ознайомлення з додатковими та новими методами діагностики, принципами медикаментозного та немедикаментозного лікування, участю медичних сестер у профілактиці психічних та неврологічних хвороб.

Сучасні вимоги до рівня освіти медичної сестри передбачають формування вміння спілкуватися, володіння комунікативними навичками, знання основ психології, етики, деонтології.

Знання та вміння здобувачі освіти засвоюють з позицій ролі та завдань медичної сестри в лікувально-діагностичному процесі, а також універсальних потреб людини згідно з моделлю Вірджинії Хендерсон.

При розробленні цієї програми враховано сучасні тенденції медсестринської справи в галузі охорони психічного здоров'я нації, рекомендації ВООЗ і зарубіжних колег. Враховано формування нового законодавства у психіатрії та наркології.

Після вивчення дисципліни здобувачі освіти повинні *знати*:

- систему організації психіатричної та наркологічної допомоги;
- роль і місце психіатрії та наркології серед інших наук медичної галузі;
- анатоμο-фізіологічні особливості нервової системи та основи вищої нервової діяльності;
- роль психіки в діяльності організму;
- сучасні клінічні дані про нозологічні форми психічних захворювань;
- основні та додаткові методи обстеження, що стосуються пацієнтів з психічними хворобами;
- принципи лікування пацієнтів психіатричного та наркологічного профілю;
- основні аспекти спостереження та догляду за пацієнтами з психічною патологією на ранніх стадіях їх розвитку;
- основи надання долікарської медичної допомоги при гострих і хронічних психічних порушеннях, первинної і вторинної профілактики рецидивів;
- соціально-реадаптаційні, трудові аспекти та норми захисту прав та інтересів психічнохворих;

- основні законодавчі акти та нормативні документи, що стосуються пацієнтів з психічними хворобами;
- принципи медичної етики та деонтології.

Здобувачі освіти повинні **вміти**:

- застосовувати індивідуальний підхід до кожного пацієнта, враховуючи його потреби;
- здійснювати медсестринський процес у психіатрії та наркології;
- документувати всі етапи медсестринського процесу;
- володіти навичками спілкування з пацієнтами;
- вести спостереження за пацієнтом та оцінювати його результати;
- володіти технікою медсестринських маніпуляцій;
- надавати долікарську допомогу;
- володіти навичками міжособистісного спілкування;
- проводити психотерапевтичні заходи;
- вирішувати деонтологічні завдання, пов'язані з професійною діяльністю.

Здобувачі освіти мають бути **поінформовані** про:

- місце психіатрії та наркології серед інших медичних наук;
- сучасний науковий підхід до вивчення психічних захворювань;
- сучасні методи обстеження та лікування (медикаментозного, біологічного, психотерапевтичного та хірургічного) психічнохворих;
- гарантії соціального захисту психічнохворих і законодавчі акти в галузі психіатрії та наркології;
- охорону праці в наркології;
- оптимальні варіанти правомірної поведінки медичної сестри у своїй практичній роботі.

ОПШ «Сестринська справа»

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК. 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК. 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК. 3. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК. 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК. 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК. 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК. 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК. 1. Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.

СК. 3. Здатність до самоменеджменту у професійній медичній діяльності.

СК. 4. Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу.

СК. 5. Здатність до динамічної адаптації та саморегуляції у важких життєвих і професійних ситуаціях з урахуванням механізму управління власними емоційною, мотиваційно-вольовою, когнітивною сферами.

СК. 6. Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.

СК. 11. Здатність до застосування сукупностей втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.

СК. 14. Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.

Програмні результати навчання (РН)

РН. 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.

РН. 3. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.

РН. 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

РН. 7. Застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності.

РН. 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

3. Програма освітнього компонента

№ з/п	Методи навчання	Зміст	
1	<i>Лекція</i>	<p>Історія розвитку неврології як науки. Організація неврологічної служби. Особливості роботи медичної сестри неврологічного профілю згідно з Етичним кодексом медичної сестри України. Функціональна анатомія та фізіологія нервової системи. Медсестринський процес. Загальна симптоматика нервових хвороб. Основні принципи обстеження, діагностики та лікування хворих неврологічного профілю. Догляд та спостереження за хворими неврологічного профілю.</p> <p>Історичні віхи розвитку вітчизняної неврологічної науки. Визначення понять “неврологія” та “невропатологія”. Предмет вивчення цих наук.</p> <p>Система організації неврологічної служби в Україні:</p> <ul style="list-style-type: none"> — поліклінічна допомога; — стаціонарна допомога; — неврологічна допомога сільському населенню; — швидка неврологічна допомога; — реабілітація хворих неврологічного профілю; — диспансеризація хворих неврологічного профілю. <p>Роль медичної сестри в організації неврологічної допомоги. Особливості роботи медичної сестри в неврологічному відділенні, на прийомі в поліклініці, під час догляду за пацієнтами неврологічного профілю вдома.</p> <p>Робота медичної сестри в неврологічному відділенні. Основні правила деонтології, етичні категорії та <i>принципи моралі</i> медичних працівників. Поняття про <i>обов'язок</i>. Спілкування з пацієнтами згідно з Етичним кодексом медичної сестри України.</p> <p>Здоров'я медичної сестри й безпека на робочому місці. Правила підготовки медичної сестри до початку руху пацієнта.</p> <p>Біомеханіка тіла:</p> <ul style="list-style-type: none"> — у положенні сидячи; — у положенні стоячи; — під час піднімання ваги. <p>Запобігання травмам пацієнта (аспекти, пов'язані з організацією безпеки пацієнта в лікувальній установі). Охорона праці на робочому місці.</p> <p>Роль нервової системи в життєдіяльності організму. Нервова клітина — нейрон (нейроцит). Нервові волокна. Відділи нервової системи: центральна, периферична, вегетативна.</p> <p><i>Центральна нервова система.</i> Головний мозок. Гемісфери,</p>	2

		<p>частки мозку та їхні функції, борозни, закрутки, кора.</p> <p>Гіпоталамус. Відділи стовбура та ядра, їхні функції: регуляція дихання, серцево-судинної системи, фонація, артикуляція вимови, рефлекс, пози.</p> <p>Спинний мозок. Сіра та біла речовини, передні та задні роги (рухові та чутливі), сегменти та їхні функції. Стовщення мозку.</p> <p>Оболони мозку. Ліквор та ліквородинаміка.</p> <p>Мозочок. Півкулі та черв'як, ніжки мозочка. Функції рівноваги, координація рухів, регуляція м'язового тону.</p> <p><i>Периферична нервова система</i> та її структури: відростки, корінці, вузли, нерви, сплетення.</p> <p>Черепно-мозкові та спинно-мозкові нерви.</p> <p>Вегетативна (автономна) нервова система. Центральне та периферичне представництва. Симпатичні та парасимпатичні волокна, їхні функції: збуджувальні та пригнічувальні.</p> <p>Кровообіг головного та спинного мозку.</p> <p>Оцінювання загального стану пацієнта.</p> <p><i>Характеристика чутливості та її порушення:</i> екстероцептивна (поверхнева), пропріоцептивна (глибока), інтероцептивна (із внутрішніх органів), складна.</p> <p>Поверхнева: больова, температурна, тактильна.</p> <p>Глибока: м'язово-суглобова, вібраційна, відчуття ваги, тиску.</p> <p>Складна: стереогнозис, двомірно-просторова, дискримінаційна.</p> <p>Види та клінічні типи порушень чутливості. Біль (локальний, проєкційний, іррадіюючий, фантомний, каузальгій).</p> <p><i>Рухи та розлади їх.</i> Пірамідна система. Поняття про рефлекс: прості, складні, набуті, спадкові, безумовні, умовні. Топіко-діагностичне значення безумовних рефлексів у клінічній практиці: поверхневі, глибокі (сухожилкові, періостальні), патологічні (Россолімо, Бабінського, Штрюмпеля, Бехтерева, Жуковського, Марінеску—Радовичі, хоботковий рефлекс).</p> <p>Трофічні порушення. Розлади функцій тазових органів.</p> <p>Поняття про паралічі та парези. Моноплегія. Параплегія. Геміплегія. Тетраплегія (тетрапарез). Ознаки центрального та периферичного паралічу.</p> <p><i>Екстрапірамідна система.</i> Симптоми порушення: синдром паркінсонізму, тремор, міоклонії, хорея, атетоз, торсійна дистонія, тик.</p> <p><i>Мозочкова система:</i> статико-локомоторна атаксія,</p>	
--	--	--	--

2	Лекція	<p>динамічна атаксія.</p> <p>Дослідження: пальце-носова проба, п'ятково-колінна, діадохокінез, ністагм.</p> <p>Розлади мови: брадилалія, скандована мова. Розлади письма: макрофагія.</p> <p><i>Симптоми ураження черепно-мозкових нервів (ЧМН).</i></p> <p>Вегетативні розлади та їх дослідження: дермографізм, піломоторні рефлекси, потовиділення, температура шкіри тощо.</p> <p><i>Загально мозкові та вогнищеві симптоми, симптомами на відстані.</i></p> <p><i>Патологічні синдроми:</i> менінгеальний, бульбарний, поліневритичний, синдром підвищеного лікворного тиску, паркінсонізму.</p> <p style="text-align: center;">Хвороби периферичної нервової системи. Інфекційні хвороби нервової системи. Ураження нервової системи у хворих на СНІД</p> <p>Етіологія захворювань периферичної нервової системи, роль провокативних чинників: переохолодження, фізичне навантаження, побутові і професійні інтоксикації тощо.</p> <p>Мононевропатії: неврит лицевого нерва; невралгія трійчастого нерва (центрального та периферичного генезу).</p> <p>Поліневрити (поліневропатії), радикуліти, радикулопатії, гангліоніти, плексити.</p> <p>Неврологічні ускладнення остеохондрозу хребта:</p> <ul style="list-style-type: none"> — поперекові рефлекторні синдроми; — поперекові компресійні синдроми. <p>Лікування вертеброгенних неврологічних ускладнень.</p> <p>Медсестринський догляд за пацієнтами з хворобами периферичної нервової системи.</p> <p>Невідкладна допомога при невралгії трійчастого нерва. Тактика медичної сестри при дифтерійній полінейропатії.</p> <p>Загальна характеристика інфекційних уражень нервової системи. Етіологія, патогенез. Клінічні етапи розвитку інфекційних хвороб. Симптоми, синдроми, ускладнення, діагностика, принципи лікування.</p> <p>Менінгіти: гнійні, серозні. Церебральний арахноїдит. Енцефаліти: первинні, вторинні (пара- і постінфекційні). Мієліт. Поліомієліт.</p> <p>Ураження нервової системи при сифілісі: ранній нейросифіліс, пізній нейросифіліс.</p> <p>Ураження нервової системи при СНІДі.</p> <p>Догляд за пацієнтами. Профілактика інфекційних уражень нервової системи. Особливості встановлення контакту з пацієнтами, їхніми родичами та близькими.</p>	2
---	--------	--	---

3	Лекція	<p>Порушення мозкового кровообігу (ПМК). Об'ємні процеси ЦНС. Травми головного та спинного мозку. Спадково-дегенеративні хвороби нервової системи. Хромосомні симптоми та синдроми. Хвороби нервової системи у новонароджених. Демієлізуювальні захворювання нервової системи. Прогресивні хвороби нервової системи</p> <p>Загальна характеристика захворювань. Місце їх серед іншої патології. Етіологія, фактори ризику, що спричиняють ПМК. Класифікація ПМК. Клінічні прояви, ускладнення, методи діагностики, лікування. Догляд за пацієнтами.</p> <p>Гострі порушення мозкового кровопостачання: церебральні гіпертонічні кризи; минуці порушення; інсульти: геморагічні, ішемічні.</p> <p>Наслідки перенесеного інсульту.</p> <p>Повільно-прогресивні порушення кровопостачання мозку: дисциркуляторна енцефалопатія.</p> <p>Невідкладна допомога при інсультах. Відновлювальне лікування. Особливості догляду за пацієнтами в коматозному стані, в гострій період, період реабілітації.</p> <p>Роль медичної сестри, сім'ї в профілактиці порушень мозкового кровообігу.</p> <p>Об'ємні процеси в ЦНС: пухлини головного і спинного мозку, абсцес головного мозку, паразитарні ураження головного мозку (ехінококоз, цистицеркоз, токсоплазмоз).</p> <p>Пухлини головного мозку: загально мозкові і вогнищеві симптоми, додаткові методи діагностики, зміни в цереброспінальній рідині, принципи лікування і догляду за хворими.</p> <p>Пухлини спинного мозку: внутрішньомозкові (інтрамедулярні) і позамозкові (екстрамедулярні): основні симптоми, лікування, догляд.</p> <p>Закриті черепно-мозкові та спінальні травми. Травми головного мозку — струс, забій, здавлення речовини мозку. Травми спинного мозку: клінічні симптоми, методи діагностики. Імобілізація та транспортування хворих.</p> <p>Невідкладна допомога при черепно-мозковій травмі, ранні та пізні ускладнення при всіх видах травм, лікування пацієнтів, реабілітація порушених функцій, догляд.</p> <p>Короткі відомості про спадково-дегенеративні хвороби нервової та м'язової систем. Етіологія, клініка, лікування спадкових хвороб нервової системи. Нервово-м'язові хвороби: первинні м'язові дистрофії (міопатії); вторинні м'язові дистрофії, міастенія, міотонія; пароксизмальна міоплегія. Хвороби з переважним ураженням мозочкової системи (спадкові атаксії). Хвороби з переважним ураженням екстрапірамідної системи. Хромосомні синдроми. Основні клінічні симптоми. Лікування та догляд за пацієнтами.</p>	2
---	--------	--	---

4	<p><i>Самостійна робота</i></p>	<p>Загальна характеристика хвороб нервової системи в новонароджених (перинатальні хвороби), зумовлених дією патологічних факторів у передпологовий період, під час пологів і в перші дні життя: хвороби матері, плода, пологові травми. Клінічні прояви.</p> <p>Гіпоксія плода і немовляти. Пологова черепно-мозкова травма. Хребетно-мозкова грижа. Акушерські паралічі: верхній параліч Дюшена—Ерба; нижній параліч Дежеріна—Клюмпке; тотальний параліч. Дитячий церебральний параліч (ДЦП).</p> <p>Кефалогематома.</p> <p>Вторинні аномалії розвитку нервової системи. Черепно-мозкова кила. Спинномозкова грижа. Мікроцефалія. Гідроцефалія.</p> <p>Догляд за пацієнтами.</p> <p>Загальна характеристика демієлінізуювальних та прогресивних хвороб нервової системи.</p> <p>Етіологія, клінічні прояви. Особливості лікування.</p> <p>Розсіяний склероз. Гострий розсіяний енцефаломієліт.</p> <p><u><i>Сирингомієлія. Бічний аміотрофічний склероз. Міастенія. Догляд за хворими. Вміння спілкуватися з пацієнтами та їхніми рідними.</i></u></p>	6
	<p><i>Лекція</i></p>	<p>Захворювання вегетативної нервової системи. Інтоксикації нервової системи. Невідкладні стани в неврології.</p> <p>Основні етіологічні фактори захворювань вегетативної нервової системи, клінічні прояви та особливості лікування. Типи перебігу захворювань.</p> <p>Набряк Квінке. Мігрень. Вегето-судинна дистонія. Хвороба Рейно. Хвороба Меньєра. Вібраційна хвороба. Гіпоталамічний синдром.</p> <p>Особливості догляду за пацієнтами з хворобами вегетативної нервової системи. Загальна характеристика ендогенних та екзогенних інтоксикацій: промислових, побутових, сільськогосподарських, військових, медикаментозних, харчових та ботулізму.</p> <p>Клінічна картина, надання невідкладної допомоги при токсичних ураженнях нервової системи. Особливості догляду за пацієнтами. Речовини — антидоти.</p> <p>Уміння надавати невідкладну допомогу — безумовна потреба медичного працівника незалежно від його спеціалізації. Уміння виділити найважливішу інформацію, необхідну молодшому медичному персоналу.</p> <p><i>Нічний суєтний неспокій старих людей:</i> поява безсоння, суєтності, бормотливої, нав'язливої мови.</p>	2

		<p><i>Делірій в інфекційних хворих:</i> поява боязкості, суєтності, об'єктивних ознак галюцинацій, неповної орієнтації в навколишньому середовищі.</p> <p><i>Алкогольний делірій ("біла гарячка"):</i> поява упациєнта, який перебуває в стані алкогольної абстиненції, страху, боязкості; посилення тремору; об'єктивні ознаки галюцинацій, неповна орієнтація в просторі.</p> <p><i>Судомний напад:</i> судома, піна з рота; відсутність свідомості, прикушування язика; мимовільне сечовипускання.</p> <p><i>Епілептичний статус:</i> судомні напади, які виникають один за одним, відсутність прояснення свідомості між нападами.</p> <p><i>Гострий невралгічний синдром (біль):</i> гострий біль у шийному, грудному або поперековому відділах хребта, який посилюється під час рухів; іррадіація болю в ногу при попереково-крижовому остеохондрозі або в плече, лопатку, руку — при шийному остеохондрозі. Анамнестичні дані про остеохондроз хребта.</p> <p><i>Напад мігрені (болю голови):</i> пульсивний біль тільки в одній половині голови; зорові порушення, які передують болю: спалахи, мерехтіння в очах тощо; анамнестичні дані про мігренозний біль у минулому.</p> <p><i>Гіпертензійний синдром:</i> біль голови, запаморочення, нудота, блювання без полегшення, судоми, наростаюче пригнічення свідомості, зв'язок із набряком мозку. У разі погіршення стану пацієнта, появи симптомів ГПМК — дії відповідно до стандарту.</p> <p><i>Гостре порушення мозкового кровообігу:</i> гостре порушення свідомості (сопор, кома) або наростаюче пригнічення свідомості; нудота, блювання без полегшення; короткочасні судоми або інші гіперкінези; пульс — зміни частоти пульсу (брадикардія, тахікардія), дихання шумне; артеріальний тиск — підвищення або зниження АТ; вогнищеві неврологічні симптоми: паралічі, парези, порушення чутливості, мовлення, ковтання. У разі погіршення стану — зупинка дихання.</p>	
	<p>Самостійна робота</p>	<p><u>Медсестринський процес у догляді за пацієнтами, які відчувають біль. Інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці. Накази та ГОСТ. Планування та обсяг роботи медичної сестри. Охорона праці в галузі. Застосування фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу в клініці нервових хвороб. Голкорексфлексотерапія. Бальнеологія. Курортологія. Психотерапія</u></p>	<p>4</p>
<p>5</p>	<p>Лекція</p>	<p>Історія психіатрії. Учення про вищу нервову діяльність (ВНД). Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів і</p>	<p>2</p>

		<p>сприйняття, пам'яті та уваги, емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих)</p> <p>Поняття про психіатрію як медичну науку. Основні етапи розвитку психіатрії. Заслуги вітчизняних учених. ВНД — це вчення про процеси гальмування, збудження та аналізаторно-рефлекторні функції кори головного мозку. Поняття про аналізатори, їх види та будова. Загальні відомості про етіологію, патогенез і класифікації психічних хвороб. Характеристика психозів, межових психічних станів, затримка (дезонтогенез) психічного розвитку. Поняття про непсихотичні та психотичні порушення психічної діяльності. Первинна і вторинна профілактика психічних захворювань.</p> <p>Роль нервової системи в життєдіяльності організму. Основи медичної психології, етики та деонтології.</p> <p>Порушення пізнавальної діяльності. Розлади відчуття: гіперестезія, гіпестезія, анестезія, сенестопатія. Розлади сприйняття: ілюзії, галюцинації, псевдогалюцинації.</p> <p>Синдром Кандинського—Клерамбо. Патологія уваги, пам'яті.</p> <p>Антеро- і ретроградна амнезія. Конфабуляції і псевдоремінісценції. Синдром Корсакова.</p> <p>Розлади мислення: за темпом, систематизованістю, продуктивністю і цілеспрямованістю. Маячні ідеї та їхні види. Надцінні ідеї. Обсесії. Недоумкуватість (природжена і набута). Патологія емоційної діяльності: ейфорія, депресія; характеристика маніакального і депресивного синдрому. Дисфорія, апатія, афект, страх, емоційна тупість.</p> <p>Рухово-вольові розлади: рухове збудження (маніакальне, гебефренічне, кататонічне).</p> <p>Ступорозний стан (кататонічний, психогенний, депресивний). Судомні напади: істеричні та епілептичні. Розлади вольової сфери: інстинкту самозбереження, харчового інстинкту, перверзії статі. Клептоманія. Піроманія. Дромоманія. Розлади свідомості: непродуктивні і продуктивні. Амбулаторні автоматизми.</p>	
	<p><i>Самостійна робота</i></p>	<p><u>Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих</u></p>	<p>10</p>
<p>6</p>	<p><i>Лекція</i></p>	<p>Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму. Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих.</p>	<p>1</p>

		<p>Організація психіатричної допомоги в Україні. Позалікарняна психіатрична допомога. Робота психіатричного кабінету, психоневрологічного диспансеру. Стаціонарна психіатрична допомога. Проміжні форми психіатричної допомоги.</p> <p>Законодавство в психіатрії. Умови та порядок надання психіатричної допомоги. Надання психіатричної допомоги в примусовому порядку (госпіталізація, лікування, нагляд). Експертиза, її види. Роль медичної сестри в підготовці пацієнтів до проведення експертизи.</p> <p>Типи режимів у психіатричних стаціонарах. Групи хворих, які підлягають цілодобовому нагляду. Особливості роботи з пацієнтами, які становлять небезпеку.</p> <p>Лікувально-охоронний режим та його організація.</p> <p>Уміння надавати невідкладну допомогу — безумовна прерогатива медичного працівника незалежно від його спеціалізації. Значний обсяг цієї інформації потребує вміння виділити найважливіші її положення, які пропонуються для оволодіння середнім медичним персоналом.</p> <p>Найчастішим з екстрених станів, небезпечних для пацієнта та оточення, що потребують невідкладної медичної допомоги, є гостре психомоторне збудження. Види психомоторного збудження: галюцинаторно-маячне, делірійне, маніакальне, меланхолічний вибух, кататонічне, гебефренічне збудження, епілептичне збудження, афект, патологічний афект.</p> <p>Високий ризик суїциду або гомоциду. Високий ризик спрямованого на себе насилля, самоушкоджень, травмування. Невідкладна допомога при конвульсивних нападах. Відмова (або неможливість) від споживання їжі. Відмова від вживання ліків. Надання допомоги при колапсі на фоні парантерального введення нейролептиків.</p> <p>Запобігання небезпечним діям хворих під час галюцинацій, маячних ідей, тривожних станів, переживання страху. Порушення формули сну.</p> <p>Патологічна реакція горя. Істеричні напади.</p> <p>Прогноз. Експертиза. Реабілітація. Роль медичної сестри у їх проведенні.</p> <p><u>Надання допомоги при болю різної етіології: спазмах непосмугованих м'язів, серцево-судинних розладах, болю в животі, посттравматичних станах, болю в шийному, грудному, попереково-крижовому відділах хребта.</u></p>	
	<p>Самостійна робота</p>		<p>6</p>
<p>7</p>	<p>Лекція</p>	<p>Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку. Екологічна психіатрія. Проблеми пацієнтів із шизофренією,</p>	<p>2</p>

маніакально-депресивним психозом (МДП)

Визначення поняття “інфекційні психози”. Їх причини, патогенез, класифікація. Психотичні та непсихотичні розлади при інфекційних хворобах.

Розлади свідомості при гострих інфекційних хворобах, симптоми, особливості догляду. Психози при нейроінфекціях. Нейросифіліс.

Зміни особистості при хронічних інфекційних хворобах. Астенічний симптомокомплекс, психозоподібні форми поведінки. Надцінні іпохондричні та паранойяльні ідеї. Симптоми цих станів, особливості догляду за хворими.

Психічні розлади в разі тривалого перебігу соматичних хвороб: ревматизму, інфаркті міокарда, хронічних хвороб печінки, нирок, травного тракту. Зміни психіки при ендокринних хворобах: гіпотиреоз (мікседема), дифузний токсичний зоб (базедова хвороба), цукровий діабет. Порушення психіки при СНІДі.

Психічні розлади в жінок у період біологічних змін: післяпологовий психоз, клімактеричний синдром. Лікування. Роль медичної сестри у профілактиці цих станів.

Травматичне ушкодження головного мозку — поширена патологія, що становить майже 20 % від кількості механічних травм за мирного часу. За даними психіатричних служб, травматичні ушкодження головного мозку під час локальних військових конфліктів становили 10 % загальної кількості осіб, які перебували на диспансерному обліку.

Психічні порушення, що виникають унаслідок черепно-мозкової травми (ЧМТ), різноманітні, мають широкий діапазон — від легких астенічних розладів до недоумства.

Етіологія, патогенез, поширення психічних порушень при ЧМТ. Психічні порушення в початковий і гострий періоди. Психічні порушення під час реконвалесценції та у віддалений період.

Травматичні психози (гострі та періодичні). Травматична церебростенія. Травматична енцефалопатія. Травматичне недоумство. Психоорганічний синдром. Епілептиформні напади. Травматичне недоумство. Вплив травматичного ушкодження головного мозку на структуру особистості. Прогноз. Експертиза.

Екологічна психіатрія як новий розділ психіатрії. Вивчення психічних розладів і охорона психічного здоров'я в умовах впливу природних чинників та антропогенного забруднення біосфери.

Нейропсихічні прояви гострої та хронічної променевої хвороби. Психічні розлади, пов'язані з наслідками аварії на ЧАЕС.

Нейропсихічні прояви наслідків впливу струмів високої та надвисокої частоти, електромагнітних полів, ультрафіолетового та інфрачервоного променів, інтенсивного звуку, ультра-, інфразвуку та впливу клімато-, метеорологічних умов. Принципи та методи психіатричної допомоги при

8	<p><i>Самостійна робота</i></p>	<p>екологічних катастрофах, терористичних актах.</p> <p>Стисла історія розвитку вчення про шизофренію. Етіологія і патогенез. Основні клінічні синдроми. Основні клінічні форми і типи перебігу шизофренії. Особливості клінічної картини хвороби в підлітковому і літньому віці. Поняття про дефект психіки і наслідки хвороби. Види ремісій. Особливості догляду і нагляду при різних формах шизофренії. Види лікування хворих на шизофренію: інсулінокоматозне, пірогенне, електроконвульсивне, розвантажувально-дієтичне, психотерапія. Соціально-реадаптаційні заходи щодо хворих на шизофренію. Прогноз.</p> <p>Маніакально-депресивний психоз (МДП). Етіологія. Типи перебігу: циркулярний, монофазний. Маніакальний стан, основні симптоми. Депресивний стан, симптоми. Особливості догляду і нагляду за хворими. Лікування хворих з МДП. Прогноз.</p> <p><u><i>Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП)</i></u></p>	8
8	<p><i>Лекція</i></p>	<p>Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сеньного і пресеньного віку. Епілепсія. Розумова відсталість. Прогноз. Експертиза</p> <p>Церебральний атеросклероз, фактори, що його зумовлюють. Порушення психіки на різних етапах хвороби. Атеросклеротичні психози. Гострі судинні психози. Профілактичні заходи і лікування. Особливості догляду за хворими. Зміни психіки при гіпертонічній хворобі та артеріальній гіпотензії.</p> <p>Підвищена емоційна лабільність і афективність пацієнтів із судинними ураженнями головного мозку. Дотримання деонтологічних принципів під час догляду за пацієнтами. Прогноз.</p> <p>Пресеньні психози. Класифікація психічних розладів пізнього віку.</p> <p>Психічні розлади при атрофічних захворюваннях головного мозку. Інволюційна депресія, параноїд. Ажитована меланхолія. Перебіг та основні симптоми. Особливості догляду за хворими з депресією. Методи лікування деменції пресеньного віку. Хвороба Піка, Альцгеймера. Хорея Гентінгтона. Основні симптоми перебігу, наслідки. Особливості догляду. Синільні психози. Клінічна картина прогресуючої старечої недоумкуватості. Фізичний і психічний маразм. Особливості догляду за хворими.</p> <p>Етіологія. Патогенез. Справжня епілепсія та епілептиформний синдром. Форми епілепсії. Великий епілептичний напад, провісники, аура. Судомні фази.</p>	2

	<p><i>Самостійна робота</i></p>	<p>Епілептичний стан, перша допомога. Малий епілептичний напад. Безсудомні форми епілепсії. Еквіваленти судомних нападів. Епілептична зміна особистості. Лікування пацієнтів, хворих на епілепсію. Прогноз. Експертиза.</p> <p>Судомні стани в дитячому віці (спазмофілія, гіпертермія), лікування.</p> <p>Працевлаштування хворих.</p> <p><u>Розумова відсталість. Основні критерії олігофренії. Причини (ендогенні та екзогенні фактори). Ступені олігофренії — дебільність, імбецильність, ідіотія. Прогноз. Соціальна адаптація хворих на олігофренію. Медсестринський процес при цих станах. Прогноз. Профілактика</u></p>	<p>2</p>
<p>9</p>	<p><i>Лекція</i></p>	<p>Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії. Психопатії. Основні питання дитячої психіатрії. Розлади особистості і поведінки. Акцентуації</p> <p>Загальне поняття про психогенні чинники. Поняття про емоційний стрес.</p> <p>Неврози. Визначення. Неврастенії, нав'язливі стани (обсесії). Істеричний невроз, депресивні неврози, системні неврози. Особливості вегетативно-соматичних розладів при неврозах. Характеристика симптомів кожного з видів неврозів. Розлади поведінки у хворих із тривожно-фобічними розладами.</p> <p>Роль психотерапії в комплексному лікуванні пацієнтів з неврозами. Неврози в дітей. Клінічні особливості. Догляд. Профілактика і лікування.</p> <p>Реактивні психози. Реактивна депресія, реактивний параноїд, реактивно-істеричні психози (пуерилізм, псевдодеменція). Основні симптоми. Диференціальна діагностика реактивних депресій і параноїду зі схожими ендогенними хворобами. Догляд і спостереження. Лікування.</p> <p>Критерії психопатій. Ядерні і крайові психопатії. Характерологічні і патохарактерологічні реакції. Систематика психопатій: збудливі, гальмівні і змішані. Клінічні особливості. Патологія потягів.</p> <p>Суїцид. Суїцидальні висловлювання та наміри. Суїцидальна спроба. Фактори ризику суїциду.</p> <p>Поведінка молодшого медичного персоналу з хворими на психопатії. Лікування хворих на психопатії: медикаментозне, психо-, трудотерапія. Прогноз. Експертиза.</p> <p>Психопатоподібні розлади в дітей і підлітків. Реакції протесту, імітації, дромоманії. Заходи медико-психологічного і педагогічного характеру. Особливості догляду за дітьми та медсестринський процес при цих розладах.</p> <p>Розлади особистості (дисоціальні, шизоїдні, емоційно-нестійкі) та поведінки. Типи поведінки і стану. Обсесивно-компульсивні, тривожні розлади. Акцентуації.</p> <p>Особливості ставлення медичного персоналу до</p>	<p>2</p>

	<p><i>Самостійна робота</i></p>	<p>пацієнтів. Соціальна спрямованість роботи медичної сестри при розладах поведінки та особистості.</p> <p><u>Значення психотерапії в лікуванні психогенних хвороб. Прогноз. Сестринські діагнози та втручання.</u></p>	<p>4</p>
<p>10</p>	<p><i>Лекція</i></p>	<p>Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота</p> <p>Наркологія — наука про сон. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Алкоголізм і металкогельні психози як соціальна проблема.</p> <p>Виникнення, поширення та епідеміологія алкоголізму і алкогольних психозів.</p> <p>Організація психіатричної та наркологічної служби: амбулаторна медична психіатрична допомога; стаціонарна медична психіатрична допомога; соціально-реадаптаційна медична психіатрична допомога.</p> <p>Етіологія та патогенез алкоголізму. Значення трьох основних груп факторів в етіології алкоголізму — соціальних, психологічних, індивідуальних біологічних (фізіологічних, біохімічних). Алкоголізм та його відмінність від побутового пияцтва.</p> <p>Фармакологічна дія алкоголю.</p> <p>Патогенетична основа алкоголізму. Роль нейрохімічних порушень функцій ЦНС у механізмах формування основних симптомів алкоголізму (патологічного потягу до алкоголю, алкогольного абстинентного синдрому, зміни толерантності до алкоголю).</p> <p>Картина простого алкогольного сп'яніння. Методи об'єктивного визначення стадії сп'яніння. Патологічне сп'яніння. Експертиза алкогольного сп'яніння, методи. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні експертизи.</p> <p>Гостре отруєння алкоголем.</p>	<p>2</p>
<p>11</p>	<p><i>Самостійна робота</i></p> <p><i>Лекція</i></p>	<p><u>Лікувально-профілактична робота в наркології. Роль медичної сестри в проведенні профілактики наркологічних захворювань. Принципи проведення антиалкогольної боротьби.</u></p> <p>Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медичного персоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза. Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза</p>	<p>4</p> <p>2</p>

12	Лекція	<p>Клінічна картина алкоголізму. Основні симптоми: патологічний потяг до алкоголю, його клінічні варіанти. Фактори, що сприяють актуалізації потягу до алкоголю. Симптом втрати кількісного та ситуаційного контролю.</p> <p>Алкогольний абстинентний синдром, його клінічна картина.</p> <p>Зміна толерантності; форми сп'яніння; зловживання алкоголем, його клінічна динаміка.</p> <p>Клінічні прояви алкоголізму: стадії, їх диференційно-діагностичні критерії.</p> <p>Порушення емоційно-вольової сфери, пам'яті, уваги, мислення та інтелекту.</p> <p>Клінічна картина змін особистості при алкоголізмі (невротизація, психотизація, деградація).</p> <p>Соматичні та неврологічні зміни при алкоголізмі.</p> <p>Особливості алкоголізму на фоні інших психічних захворювань (шизофренії, епілепсії, психопатій).</p> <p>Алкоголізм у жінок, клінічні особливості, прогноз.</p> <p>Вікові аспекти алкоголізму — алкоголізм у підлітково-юнацькому віці та у людей літнього віку.</p> <p>Ремісії та рецидиви при алкоголізмі (спонтанні, ранні та пізні рецидиви).</p> <p>Алкогольні психози. Класифікація. Клінічна картина. Різновиди алкогольного делірію: класичний, змішаний, пролонгований, тяжкі форми делірію.</p> <p>Алкогольні енцефалопатії — гострі та хронічні, клінічна картина, прогноз.</p> <p>Алкогольні галюцинози: гострі, змішані, хронічні, апатичні. Клінічна картина, прогноз.</p> <p>Алкогольні маячні психози. Клінічна картина. Патогенез алкогольних психозів.</p> <p>Основні принципи лікування алкоголізму та алкогольних психозів: безперервність і тривалість, індивідуальний підхід залежно від клінічних і мікросоціальних факторів, комплексне, етапне лікування.</p> <p>Співвідношення медикаментозного та психотерапевтичного лікування алкоголізму.</p> <p>Психотерапія і деонтологія. Роль молодшого медичного персоналу як помічника лікаря у проведенні психотерапевтичного процесу.</p> <p>Правила поведінки молодшого медичного персоналу в лікувально-профілактичних закладах наркологічного профілю.</p> <p>Роль молодшого медичного персоналу у виявленні й усуненні патологічного потягу до алкоголю.</p>	2
<p>Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про строки лікування. Прогноз. Експертиза.</p>			

Диспансерний облік. Роль медичної сестри в профілактиці токсикоманій

Визначення понять “наркоманія”, “токсикоманія”, “полінаркоманія”, “ускладнена наркоманія”. Сучасна класифікація наркотичних речовин, які зумовлюють пристрасть. Поняття про наркологічні речовини, наркологічні лікувальні засоби з медико-соціальних і медико-юридичних позицій.

Причини розвитку наркоманій.

Епідеміологія наркоманій.

Форми наркоманій.

Опійні наркоманії. Клінічна картина. Ознаки наркотичного сп’яніння, абстинентного синдрому.

Клінічна картина барбітуроманії. Ознаки барбітуратового сп’яніння, абстинентного синдрому.

Клінічна картина гашишизму. Ознаки гашишного сп’яніння, абстинентного синдрому.

Ефедрінова (та інші стимулятори) наркоманія. Клінічна картина, ознаки наркотичного сп’яніння, абстинентного синдрому. Інші наркоманії.

Полінаркоманії: поєднання хронічного алкоголізму з морфінізмом, барбітуроманією та ін.

Роль медичної сестри в проведенні експертизи наркотичного сп’яніння.

Методи віднімання наркотичних речовин.

Невідкладна допомога при наркотичному отруєнні.

Етапність лікування хворих на наркоманії. Піротерапія. Психофармакотерапія. Атропін-коматозна терапія. Інсулінотерапія, загальнозміцнювальне лікування, фізіотерапія. Основні принципи замісної терапії. Підтримувальна протирецидивна терапія.

Допомога медичної сестри під час проведення різних видів лікування наркоманій.

Облік, зберігання, використання, знешкодження ампул з-під використаних наркотичних речовин.

Облік використання і списання використаних медичних шприців для ін’єкцій.

Принципи профілактичного спостереження та облік осіб, схильних до немедичного вживання наркотичних речовин.

Робота фельдшера-нарколога з педагогічними колективами шкіл вищих і середніх навчальних закладів з метою виявлення осіб, що мають схильність до зловживання наркотичними речовинами.

Профілактична та санітарно-освітня робота.

Визначення поняття “токсикоманія” та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Поняття про токсичні речовини з медико-соціальних та медико-юридичних позицій.

Причини розвитку токсикоманій. Епідеміологія токсикоманій. Види токсикоманій.

Токсикоманії снодійними препаратами і транквілізаторами. Клінічна картина стану сп’яніння,

13	Лекція	<p>абстинентного синдрому, диференційно-діагностичні критерії. Політоксикоманії.</p> <p>Роль медичної сестри в проведенні експертизи наркотичного сп'яніння.</p> <p>Невідкладна допомога при токсичному отруєнні.</p> <p>Етапність лікування хворих на токсикоманії. Піротерапія. Психофармакотерапія. Атропін-коматозна терапія. Інсулінотерапія, загальнозміцнювальне лікування, фізіотерапія. Підтримувальна протирецидивна терапія.</p> <p>Допомога медичної сестри під час проведення різних видів лікування токсикоманій.</p> <p>Облік, зберігання, використання, знешкодження ампул з-під використаних токсичних речовин.</p> <p>Облік використання і списання використаних медичних шприців для ін'єкцій.</p> <p>Принципи профілактичного спостереження та обліку осіб, схильних до немедичного вживання токсичних речовин.</p> <p>Робота фельдшера-нарколога з педагогічними колективами шкіл, вищих і середніх навчальних закладів з метою виявлення осіб, що мають схильність до зловживання токсичних речовин.</p> <p>Санітарно-освітня робота.</p> <p>Тютюнокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями. Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби (стаціонару, наркологічного кабінету, фельдшерського наркологічного пункту). Безпека життєдіяльності. Охорона праці в галузі</p> <p>Тютюнокуріння. Хворобливі розлади, що виникають в організмі під дією нікотину. Вплив нікотину на психіку та внутрішні органи. Характеристика абстинентного нікотиноманічного синдрому.</p> <p>Роль медичних працівників у боротьбі з тютюнокурінням. Методи доказової медицини, що характеризують залежність від нікотину (підвищений ризик виникнення раку дихальних шляхів, горла, легенів, гіпертонічної хвороби, облітеруючого ендартеріїту, гангрені кінцівок).</p> <p>Організація роботи наркологічного кабінету, обов'язки фельдшера кабінету. Групи профілактичного обліку. Особливості роботи підліткового наркологічного кабінету. Організація лікувально-профілактичної роботи з різними групами хворих. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні лікувально-профілактичних заходів.</p> <p>Роль молодшого медичного працівника в наркологічних закладах Міністерства внутрішніх справ (ЛТП, лікування у відділеннях закритого типу за рішеннями суду). Законодавчі акти, спрямовані на боротьбу з наркоманіями.</p>	2
----	--------	---	---

1	Практичне заняття	<p>Історія розвитку неврології як науки. Організація неврологічної служби. Особливості роботи м/с неврологічного профілю згідно з Етичним кодексом медичної сестри України. Функціональна анатомія та фізіологія нервової системи. Сестринський процес.</p> <p>Загальна симптоматика нервових хвороб. Основні принципи обстеження, діагностики та лікування хворих неврологічного профілю. Догляд та нагляд за хворими неврологічного профілю</p> <p>Принципи обстеження неврологічних пацієнтів: оцінювання загального стану пацієнта (сестринське розпитування, загальний та неврологічний огляд, фізичний стан, лабораторні дані).</p> <p>Медсестринське розпитування: паспортні дані, основні скарги, історія проблеми (як розвивалася теперішня проблема). Анамнез, історія сім'ї. Загальний та неврологічний огляд: що собою являє пацієнт, обстеження систем, обстеження неврологічного статусу, підсумок.</p> <p>Медсестринська діагностика: аналіз даних, їх синтез, визначення проблеми та підтвердження її існування пацієнтом.</p> <p><i>Додаткові методи діагностики в неврології.</i> <i>Підготовка пацієнта до процедури</i></p> <p><u>Проведення додаткових методів обстеження пацієнтів неврологічного профілю:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) дослідження спинномозкової рідини; 2) нейрофізіологічні методи: ЕЕГ, реоенцефалографія, електроміографія, термографія; 3) ультразвукові методи: ехоенцефалографія, доплерографія; 4) нейрорентгенологічні: краніографія, спондилографія; 5) нейровізуалізаційні: церебральна ангіографія, рентгено-комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія, позитронна емісійна томографія; 6) контрастні нейрорентгенологічні методи: пневмоенцефалографія, вентрикулографія, церебральна ангіографія, мієлографія. <p><u>Принципи лікування пацієнтів неврологічного профілю:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Індивідуалізований підхід до лікування пацієнта. 2. Етіопатогенетична терапія. 3. Симптоматична терапія (консервативна або хірургічне втручання). 4. Фізіотерапевтичне лікування. 5. Психотерапія. 6. Реабілітація (дієтотерапія, кінезотерапія, фітотерапія, кліматолікування, вітамінотерапія). Перелічені методи досить часто поєднують із призначенням медикаментів та фізпроцедур. 7. Дбайливе виконання обов'язків медичною сестрою; 	4
---	-------------------	---	---

		<p>ретельне виконання лікарських призначень; дбайливий догляд за хворими.</p> <p>8. Поєднання інтелектуальних, міжособистісних, технічних навичок.</p> <p><u>Загальні принципи догляду за пацієнтами неврологічного профілю:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальноприйняті заходи: <ul style="list-style-type: none"> — годування; — контроль функцій тазових органів; — догляд за пацієнтами з порушеннями мовлення. 2. Догляд за пацієнтами з руховими порушеннями: <ul style="list-style-type: none"> — профілактика та лікування пролежнів; — профілактика пневмонії; профілактика контрактур. 3. Догляд за пацієнтами під час проведення люмбальної пункції. 4. Догляд за пацієнтами в коматозному стані. 5. Догляд за пацієнтами похилого і старечого віку. 6. Особливості догляду в реабілітаційному відділенні. <p>Ознайомлення зі структурою і порядком роботи неврологічного відділення, кабінету. Документація (історія хвороби пацієнта, стаціонарний журнал, медична картка амбулаторного пацієнта тощо). Спілкування з пацієнтом згідно з Етичним кодексом медичної сестри України.</p> <p>Основні принципи обстеження хворих неврологічного профілю, основні та додаткові методи діагностики в неврології та участь медичної сестри в їх проведенні.</p> <p>Основні принципи лікування хворих неврологічного профілю.</p> <p>Відпрацювання методів оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта, встановлення його проблеми. Планування дій медичної сестри для здійснювання догляду за пацієнтом неврологічного профілю, упровадження плану в дію, оцінювання роботи.</p> <p>Ведення медичною сестрою документації та звітності: система оцінювання загального стану пацієнта та його неврологічного статусу, план сестринського догляду, листок оцінювання результатів догляду. Здійснення догляду за пацієнтами неврологічного профілю. Санітарно-освітня робота.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уміти вести медичну документацію (правильність та відповідність записів); - уміти підготувати пацієнта до проведення основних та додаткових методів обстеження; - оцінювати загальний стан та неврологічний статус пацієнта; - установлювати проблеми пацієнта; - планувати дії медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); - міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; 	
--	--	---	--

2	<p><i>Практичне заняття</i></p>	<p>- технічні навички: повертати хворого в ліжку, терти, масажувати, тренувати, маніпулювати, промивати, рухати з місця; -застосовувати методи психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія.</p> <p>Хвороби периферичної нервової системи. Інфекційні хвороби нервової системи. Ураження нервової системи у хворих на СНІД</p> <p>Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнтів з хворобами периферичної нервової системи, оцінювання потреб пацієнта. Встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами неврологічного профілю за темою заняття. Впровадження плану в дію, оцінювання роботи медичної сестри.</p> <p>Невідкладна допомога пацієнтам з хворобами периферичної нервової системи: біль при остеохондрозі хребта з корінцевим синдромом, при невралгії трійчастого нерва.</p> <p>Особливості введення анальгіну, пірабутолу, диклофенаку та інших препаратів. Можливі побічні дії.</p> <p>Правила підготовки пацієнта до рентгенографії хребта. Особливості догляду за пацієнтами з руховими розладами (плегії, парези).</p> <p>Оцінювання загального стану пацієнта та неврологічного статусу з інфекційними хворобами нервової системи, оцінювання потреб пацієнта. Встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду) за темами заняття. Впровадження плану в дію, оцінювання роботи.</p> <p>Удосконалення технічних навичок: профілактика пролежнів і лікування пацієнтів з ними. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонна клізма, використання грілки при розладах температурної чутливості. Підготовка пацієнтів та інструментарію до спинномозкової пункції, допомога лікареві під час її проведення.</p> <p>Особливості уведення антибіотиків, можливі побічні дії. Застосування специфічної терапії.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — оцінювати загальний стан та неврологічний статус пацієнта; — установити проблеми пацієнта; — планувати дії медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); — міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, 	4
---	---------------------------------	---	---

3	Практичне заняття	<p>спілкуватися, впливати тощо;</p> <ul style="list-style-type: none"> — технічні навички: підготувати пацієнта до рентгенографії хребта, профілактика пролежнів при тетраплегії (поліневрити, полінейропатії), введення анальгетиків для зняття болю, косинкова пов'язка (плечовий плексит), проведення кінезотерапії, профілактика контрактур у паралізованих кінцівках; підготовка пацієнта та інструментарію для проведення спинномозкової пункції; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з ними; катетеризація сечового міхура; профілактика застійних явищ у легенях; катетеризація сечового міхура; проведення кінетотерапії; — застосовувати методи психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія. <p>Порушення мозкового кровообігу (ПМК). Об'ємні процеси ЦНС. Травми головного та спинного мозку. Спадково-дегенеративні хвороби нервової системи. Хромосомні синдроми.</p> <p>Хвороби нервової системи в новонароджених. Демієлінізувальні захворювання нервової системи. Прогресивні хвороби нервової системи</p> <p>Вміння медичної сестри визначити стан пацієнта, його потреби. Встановлення міжособистісних стосунків між медичною сестрою і пацієнтом, його рідними й близькими.</p> <p>Проведення медсестринської діагностики виходячи з даних загального стану пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з ПМК.</p> <p>Упровадження плану в дію здійснюються відповідно до потреб пацієнта. Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних та технічних навичок.</p> <p>Лікування пацієнтів з ПМК: знання особливостей уведення медикаментів, які частіше використовуються для невідкладної допомоги та лікування (еуфілін, кавінтон, пірацетам, актовегін, енцефабол, лазикс, антикоагулянти, гемостатики).</p> <p>Особливості догляду за пацієнтами похилого віку. Встановлення міжособистісних стосунків із пацієнтами, їхніми родичами та близькими.</p> <p>Ведення медичною сестрою санітарно-освітньої роботи.</p> <p>Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта з об'ємними процесами нервової системи, оцінювання потреб пацієнта. Встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду) за темою заняття. Впровадження плану в дію, оцінювання роботи. Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта з травмами головного і спинного мозку, оцінювання потреб пацієнта. Встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснювання догляду</p>	4
---	-------------------	--	---

		<p>за пацієнтом (план сестринського догляду) за темами заняття. Упровадження плану в дію, оцінювання роботи.</p> <p>Участь у наданні невідкладної допомоги пацієнтам із травмою нервової системи.</p> <p>Удосконалення технічних навичок: профілактика пролежнів і лікування пацієнтів з ними, застійних явищ у легенях. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонна клізма. Особливості транспортування хворих. Реабілітаційні заходи.</p> <p>Підготовка пацієнтів та інструментарію до спинномозкової пункції, допомога лікареві під час її проведення.</p> <p>Удосконалення технічних навичок, інтелектуальних та міжособистісних стосунків. Догляд за післяопераційними хворими.</p> <p>Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта за темою. Оцінювання потреб та встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду) за темою заняття. Упровадження плану в дію, оцінювання роботи.</p> <p>Удосконалення технічних, інтелектуальних та міжособистісних навичок. Уміння спілкуватися з рідними пацієнта. Виконання лікарських призначень, ведення документації.</p> <p>Оцінювання загального стану та неврологічного статусу новонародженої дитини. Оцінювання потреб та встановлення проблеми пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за новонародженим пацієнтом (план сестринського догляду) за темою заняття. Впровадження плану в дію. Оцінювання роботи.</p> <p>Проведення медсестринської діагностики виходячи з даних загального стану пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з демієлінізуювальними та прогресивними хворобами нервової системи. Впровадження плану в дію відповідно до потреб пацієнта.</p> <p>Удосконалення технічних, інтелектуальних та міжособистісних навичок. Уміння спілкуватися з рідними пацієнта. Виконання лікарських призначень, ведення документації.</p> <p style="text-align: center;"><i>Практичні навички</i></p> <ul style="list-style-type: none"> — оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта; — установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта; — планування дій медичної сестри для здійснювання догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); — міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; 	
--	--	---	--

4	<i>Практичне заняття</i>	<ul style="list-style-type: none"> — технічні навички: правильне положення пацієнта в ліжку; відсмоктування слизу з порожнини рота; укладання паралізованих кінцівок; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з ними; профілактика застійних явищ у легенях; катетеризація сечового міхура; очисні клізми; харчування і годування пацієнта, прикутого до ліжка; підготовка пацієнта та інструментарію для проведення спинномозкової пункції; профілактика пролежнів та лікування пацієнтів з пролежнями; катетеризація сечового міхура; профілактика застійних явищ у легенях; догляд за пацієнтом із блюванням, з порушенням свідомості; правила догляду за тяжкохворим пацієнтом: повертати, масажувати, вмивати, маніпулювати тощо; — надання негайної допомоги при черепно-мозковій та спінальній травмі; — інтелектуальні навички: уміння медсестри своєчасно прийняти правильне рішення при змінах стану здоров'я пацієнта; — ведення медсестринської документації; — проведення психотерапевтичних заходів. — оцінювання загального стану та неврологічного статусу новонародженого; — установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта; — планування дій медичної сестри для здійснення догляду за новонародженим пацієнтом (план сестринського догляду); — інтелектуальні, міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; — особливості спілкування з рідними та близькими новонародженого; — догляд за хворими. — інтелектуальні, міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; — особливості спілкування з хворими та їхніми рідними; — догляд за хворими. <p style="text-align: center;">Захворювання вегетативної нервової системи. Інтоксикації нервової системи.</p> <p>Невідкладні стани в неврології. Медсестринський процес у догляді за пацієнтами, які відчують біль. Інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці. Накази та ГОСТ. Планування та обсяг роботи медичної сестри. Охорона праці в галузі. Застосування фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу в клініці нервових хвороб. Голкорексфлексотерапія. Бальнеологія. Курортологія. Психотерапія</p> <p>Уміння медичної сестри визначити стан пацієнта, його потреби. Встановлення міжособистісних стосунків між</p>	4
---	--------------------------	--	---

		<p>медичною сестрою і пацієнтом.</p> <p>Проведення медсестринської діагностики, виходячи з даних загального стану пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з хворобами вегетативної нервової системи. Впровадження плану в дію відповідно до потреб пацієнта.</p> <p>Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами з отруєннями нервової системи. Впровадження плану в дію.</p> <p>Надання невідкладної допомоги. Використання антидотів. Оцінювання роботи.</p> <p>Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами, які потребують невідкладної допомоги;</p> <p>Підготовка апаратури та інструментів.</p> <p>Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних і технічних навичок.</p> <p>Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтами, які відчувають біль. Упровадження плану в дію відповідно до потреб пацієнта. Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних та технічних навичок. Охорона праці в галузі.</p> <p>Планування дій медичної сестри для здійснення фізіотерапевтичних методів лікування, ЛФК, масажу пацієнтам з хворобами нервової системи.</p> <p>Виконання лікарських призначень. Підготовка апаратури та інструментів. Ведення документації. Оцінювання роботи.</p> <p>Посадова інструкція медичних сестер неврологічного профілю. Критерії оцінювання якості роботи медичних сестер. Організація лікувально-діагностичного процесу.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта; — установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта; — планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); — інтелектуальні, міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; — особливості спілкування з хворими; — виконання призначень лікаря, догляд за пацієнтами; — надання невідкладної допомоги при вегетативно-судинному кризі, набряку Квінке, нападу мігрені; — надання невідкладної допомоги в разі інтоксикацій нервової системи; підготовки апаратури та інструментів: шприців, голок, зондів; — застосування методів психотерапії: аутогенне 	
--	--	---	--

5	<i>Практичне заняття</i>	<p>тренування, раціональна психотерапія</p> <p>Історія психіатрії. Учення про вищу нервову діяльність (ВНД). Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів та сприйняття, пам'яті та уваги, емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих).</p> <p>Відмінності психіки людини від психіки тварин. Характеристика розладів психічних станів: страху, тривоги, підвищеної дратівливості тощо.</p> <p>Структура і порядок роботи психіатричного відділення. Особливості поведінки та роботи медичного персоналу в психіатричних лікувальних закладах. Окремі поняття медичної психології. Надання психіатричної допомоги в добровільному та недобровільному порядку. Відмова пацієнта від надання допомоги, можливість примусу в психіатрії та критерії його застосування. Робота мультидисциплінарної та сестринської бригад. Документація (історія хвороби пацієнта, журнал спостережень та ін.).</p> <p>Етичні норми і деонтологія в психіатрії. Професійний кодекс медичних сестер</p> <p>Ознайомлення з основними принципами і методами обстеження психічнохворих. Демонстрація хворих з різною психічною патологією. Оцінювання загального стану, психічного статусу та встановлення проблеми пацієнта. Нагляд і спостереження за поведінкою та висловлюваннями психічнохворих, правильний запис їх у журналі спостереження. Складання плану догляду за пацієнтами з потьмаренням свідомості, депресивним станом (суїцид).</p> <p>Особливості нагляду за психічнохворими; тактика молодшого медичного персоналу в разі відмови хворих від їжі. Участь у годуванні хворих через зонд. Догляд за соматично ослабленими хворими.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі; — особливості спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології; — ознайомлення із веденням медичної документації (правильність і відповідність записів); — уміти підготувати пацієнта до проведення основних і додаткових методів обстеження; — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду); 	4
---	--------------------------	---	---

6	Практичне заняття	<ul style="list-style-type: none"> — міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо; — технічні навички: повертати хворого в ліжку, розтирати його, масажувати, тренувати, маніпулювати, промивати, рухати з місця; — застосування методів психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія. — складання плану догляду та допомоги пацієнтам; — методи фіксації пацієнта в ліжку під час психомоторного збудження; — методика амітал-кофеїнового розгальмування; — підготовка пацієнта і поживних сумішей, катетерів, лійки для штучного годування через зонд; — техніка штучного годування пацієнтів у разі відмови їх від їжі. <p style="text-align: center;">Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму. Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих</p> <p>Амбулаторна, стаціонарна та соціально-редаптаційна (трудова) психіатрична служба. Ознайомлення з основними відділеннями та структурою психіатричної лікарні та психоневрологічного диспансеру. Робота молодшого медичного персоналу стаціонару. Диспансерне спостереження за психічнохворими. Спеціальний нагляд у групах спеціального обліку. Здійснення нагляду за психічнохворими та ведення документації (журнал нагляду, оформлення документації для проведення експертизи).</p> <p>Розгляд основних принципів реабілітації психічнохворих. Ознайомлення з роботою лікувально-трудова майстерень. Демонстрація хворих на різних етапах процесу реабілітації.</p> <p>Уміння медичної сестри визначити стан пацієнта, його потреби, встановлення міжособистих відносин між медичною сестрою і пацієнтом.</p> <p>Визначення екстремальних станів, небезпечних для пацієнта та оточення: психомоторного збудження, депресії. Демонстрація хворих з різними невідкладними станами.</p> <p>Проведення медсестринської діагностики згідно із загальним станом пацієнта. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду та спостереження за пацієнтами, які потребують невідкладної допомоги, та втілення його на практиці. Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних і технічних навичок.</p>	6
---	-------------------	--	---

7	Практичне заняття	<p>Вплив тривалого перебування в лікарні, відрив від рідних і близьких на психіку пацієнта. Навчати студентів доброзичливому, теплому, турботливому ставленню до пацієнтів.</p> <p>Суть та методи кризового втручання. Дії медичної сестри в екстремальних і кризових ситуаціях. Психологічне втручання. Медикаментозне втручання.</p> <p>Виконання лікарських призначень. Підготовка апаратури та інструментів. Ведення документації. Оцінювання роботи. Організація лікувально-охоронного режиму.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — особливості спілкування з пацієнтами на основі етики та деонтології; — організація диспансерного спостереження за психічнохворими; — проведення реабілітаційних заходів; — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — планування дій медичної сестри щодо догляду за пацієнтом та впровадження його в дію; — ведення щоденника нагляду; — спілкування з членами родини з метою допомоги у вирішенні проблеми пацієнта; — робота медичної сестри щодо підготовки пацієнтів до проведення експертизи. — спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології; — складання плану догляду та допомоги пацієнтам, що перебувають у невідкладному стані (план сестринського догляду); — відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо; — виконання призначень лікаря; — підготовка апаратури й інструментів: шприців, голочок, зондів, медикаментів; — застосування методів психотерапії; — надання невідкладної допомоги пацієнтам. <p>Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу.</p> <p>Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку. Екологічна психіатрія.</p> <p>Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП)</p> <p>Демонстрація хворих з неврозоподібною і психопатичною симптоматикою в інфекційних і соматичних лікарнях. Ознайомлення студентів з різними психотичними порушеннями: іпохондрична та неврозоподібна</p>	4
---	-------------------	---	---

		<p>симптоматика, тривожно-іпохондричний стан, паранойяльні ідеї, психопатичні форми поведінки. Специфіка симптомів.</p> <p>Нав'язливі стани. Фобії (страхи). Післяпологові психози та психотичні стани в період лактації. Диференціальна діагностика із шизофренією.</p> <p>Тривожно-депресивні стани, неврозоподібні симптоми, афективні коливання під час клімаксу.</p> <p>Особливості догляду за пацієнтами. Бесіди з пацієнтами для виявлення симптомів порушення психіки.</p> <p>Демонстрація хворих з неврозоподібною і психопатичною симптоматикою в початковий і гострий період травми ЦНС, з порушеннями психіки у віддалений період. Посттравматичний розвиток особистості.</p> <p>Ознайомлення студентів з різними психотичними порушеннями: іпохондрична та неврозоподібна симптоматика, тривожно-іпохондричний стан, фобії (страхи), церебрастенія, психопатичні форми поведінки, афективні розлади, травматична енцефалопатія, деменція. Специфіка симптомів.</p> <p>Медсестринський процес за цих станів: медсестринське обстеження, визначення дійсних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів.</p> <p>Ознайомлення з дегідратуючими методами лікування. Планування медсестринських втручань та їх реалізація.</p> <p>Бесіди з пацієнтами для виявлення симптомів порушення психіки.</p> <p>Особливості спілкування та догляду пацієнтів з психічними розладами, пов'язаними з наслідками аварії на ЧАЕС, екологічними катастрофами, терористичними актами.</p> <p>Роль медичної сестри в профілактиці психічних порушень унаслідок дії екологічних факторів: електричного струму, електромагнітних полів, ультрафіолетового й інфрачервоного променів, інтенсивних звуків, ультра-, інфразвуків та впливу клімато-, метеорологічних умов.</p> <p>Демонстрація хворих з різними типами перебігу шизофренії і різними формами клінічної симптоматики. Ознайомлення з дефектами психіки і наслідками хвороби. Засоби впливу в разі відмови хворих від їжі (переконання, призначення засобів, що збуджують апетит, барбаміл-кофеїнове розгальмування, годування через зонд).</p> <p>Методи зняття психомоторного збудження. Робота медичного персоналу в палаті спостереження. Дії медичної сестри при суїцидальних намірах, агресії з боку пацієнтів. Демонстрація хворих на маніакально-депресивний психоз. Медсестринський процес при цих станах. Правила ведення щоденника нагляду. Заповнення документації для здійснення опіки над пацієнтом. Ведення документації з патронажу. Виконання призначень лікаря. Форми трудотерапії.</p> <p>Практичні навички: — спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та</p>
--	--	--

8	Практичне заняття	<p>деонтології;</p> <ul style="list-style-type: none"> — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — планування медсестринських втручань при інфекційних і соматичних захворюваннях, післяпологових психозах, клімактеричних розладах психіки; — планування медсестринських втручань та їхня реалізації для пацієнтів з травматичним ушкодженнями мозку та психічними порушеннями внаслідок дії екологічних факторів; — підготовка апаратури й інструментів: шприців, голок, зондів, медикаментів; — планування медсестринських втручань та їхня реалізації при шизофренії та МДП; — техніка зняття психомоторного збудження; — допомога лікареві під час проведення інсулінотерапії, ЕСТ, барбаміл-кофеїнового розгальмування; — нагляд, спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі; — відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо; — виконання призначень лікаря; — застосування методів психотерапії; — спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі; — уміння доброзичливо, турботливо, тепло ставитися до пацієнтів. <p>Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сенільного і пресенільного віку. Епілепсія. Розумова відсталість. Прогноз. Експертиза</p> <p>Демонстрація хворих з різними стадіями церебрального атеросклерозу, гіпертонічною хворобою (післяінсультні стани). Медсестринський процес при цих станах.</p> <p>Демонстрація хворих з пресенільною депресією і параноїдом. Ознайомлення з особливостями догляду за хворими з депресією і маячною ідеєю переслідування. Ознайомлення з деменцією пресенільного і сенільного віку.</p> <p>Диференціально-діагностичні критерії. Особливості догляду та нагляду за пацієнтами.</p> <p>З'ясування проблеми пацієнта та планування дій медичної сестри щодо реалізації цього плану (опікунство, соціальна захищеність, експертиза).</p> <p>Критерії хворобливих станів (розлади свідомості, напади, зміни особистості). Демонстрація пацієнтів, що хворіють на епілепсію, на початкових етапах хвороби, з вираженими змінами особистості та еквівалентами судомних нападів (в анамнезі). Тактика молодшого медичного персоналу і особливості догляду за хворими під час епілептичного нападу, епілептичного статусу та після них (при розладах свідомості, амбулаторних автоматизмах, дисфоріях). Впровадження</p>	4
---	-------------------	--	---

9	Практичне заняття	<p>медсестринського процесу за цих станів.</p> <p>Демонстрація хворих з розумовою відсталістю. Особливості спілкування з родичами та близькими. Роль медичної сестри у проведенні заходів соціальної адаптації хворих на олігофренію, проведенні експертизи.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології; — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу. Виявлення проблем пацієнта; — складання плану догляду та допомоги пацієнтам з психічними порушеннями на фоні судинної патології мозку, сенільної та пресенільної патології психіки; — відпрацювання методики співбесіди з родичами пацієнтів та допомога у здійсненні заходів соціального захисту; — складання плану догляду та допомоги пацієнтам при епілепсії та розумовій відсталості; — надання невідкладної допомоги під час епілептичного нападу, епілептичного статусу та після них; — особливості введення медикаментів при епілептичному статусі; — методика введення хлоралгідрату в пряму кишку; — нагляд, спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі; — техніка зняття психомоторного збудження; — годування хворих у разі відмови від їжі та підготовка харчової суміші; — нагляд і спостереження за пацієнтами. Ведення журналу нагляду; — уміння доброзичливо, турботливо, тепло ставитися до пацієнтів; — виконання призначень лікаря. <p>Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії. Психопатії. Основні питання дитячої психіатрії. Розлади особистості і поведінки. Акцентуації</p> <p>Демонстрація пацієнтів із різними невротичними розладами. Оцінювання загального стану, визначення потреб і проблем пацієнта. Побудова взаємовідносин медичної сестри і хворих з тривожнофобічними розладами.</p> <p>Аналіз карток стаціонарних хворих. Основні принципи та особливості догляду і лікування. Дотримання медичним персоналом правил медичної етики і деонтології. Розв'язування ситуаційних задач.</p> <p>Демонстрація психотерапевтичних методів. Основи сестринської психотерапії: зовнішній впевнений вигляд, спокійний і тактовний тип поведінки, грамотне мовлення, лагідне ставлення до пацієнтів, високий професіоналізм у темпі і якості виконання роботи, забезпечення охоронного режиму,</p>	2
---	-------------------	---	---

10	<i>Практичне заняття</i>	<p>підтримка віри в одужання або поліпшення стану, проведення раціональних психотерапевтичних бесід тощо.</p> <p>Демонстрація хворих з розладами поведінки та особистості, психопатіями. Оцінювання загального стану, визначення потреб і проблем пацієнтів.</p> <p>Особливості поведінки та спілкування медичної сестри з хворими на психопатію, розладами особистості та їх родичами для вирішення соціальних проблем пацієнта.</p> <p>Аналіз карток стаціонарних хворих. Агресія та насильство у хворих на психопатію. Фактори ризику. Значення психотерапевтичного середовища. Запобігання проявам насильства. Основні принципи й особливості догляду і лікування. Дотримання медичним персоналом правил медичної етики і деонтології. Розв'язування ситуаційних задач. Показ психотерапевтичних методів.</p> <p>Навчитися виявляти ранні ознаки погіршення стану хворих, які перебувають за межами стаціонару. Поширені медсестринські діагнози та втручання.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології; — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу. Виявлення проблеми пацієнта; — складання плану догляду та допомоги пацієнтам при епілепсії та розумовій відсталості; — відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо; — проведення самостійної медичної практики щодо догляду та здійснення протирецидивної терапії; — навчитися виявляти ранні ознаки погіршення стану пацієнтів з психічною патологією, а в разі їх виявлення негайно повідомляти лікаря-психіатра; — оволодіння основами сестринської психотерапії; — виконання призначень лікаря; — роль медичної сестри в проведенні трудотерапії. <p>Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота</p> <p>Ознайомлення з лікувально-профілактичними закладами наркологічного профілю (наркологічні відділення психіатричних лікарень, наркологічні диспансери, ЛТП).</p> <p>Особливості амбулаторної та стаціонарної наркологічної служби. Диспансерне спостереження та взяття на облік хворих наркологічного профілю. Особливості роботи медичної сестри в амбулаторній наркологічній службі. Роль медичної сестри в профілактиці алкогольних і наркотичних зривів. Адміністративний, законодавчий і медико-соціальний аспекти в системі загальнодержавних заходів профілактики пияцтва та алкоголізму, наркоманій і токсикоманій, тютюнокуріння.</p> <p>Робота фельдшера-нарколога з педагогічними</p>	8
----	--------------------------	---	---

11	Практичне заняття	<p>колективами шкіл, середніх і вищих навчальних закладів з питань профілактики алкоголізації населення, виявлення осіб, що мають схильність до зловживання алкоголем, наркотичними та токсичними речовинами.</p> <p>Патронажна робота медичної сестри.</p> <p>Особливості поведінки медичного персоналу під час роботи з хворими наркологічного профілю.</p> <p>Роль медичної сестри в проведенні експертизи алкогольного сп'яніння та показання до її проведення.</p> <p>Алкогольне отруєння. Медсестринська допомога в разі гострого отруєння алкоголем.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері та медсестринський процес; — документація в медсестринській роботі; — планування медсестринських втручань та їхня реалізація; — взаємовідносини поміж медичною сестрою та пацієнтом; — проведення дезінтоксикаційних заходів; — приведення до тверезості при простому алкогольному сп'янінні; — психотерапевтична робота медичної сестри; — санітарно-освітня робота. <p>Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медперсоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза. Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза</p> <p>Демонстрація хворих із різними стадіями алкоголізму. Встановлення проблем пацієнта. Принципи та методи лікування алкоголізму. Демонстрація абстинентного синдрому. Етапність у лікуванні.</p> <p>Завдання I етапу — переривання запою, зняття абстинентного синдрому, дезінтоксикаційна та загальнозміцнювальна терапія.</p> <p>II етап — антиалкогольне лікування, сенсibiliзуювальна терапія. Психофармакологічна терапія. Фізіотерапія (електросон, гідролікування, ЛФК, масаж).</p> <p>Зняття патологічного потягу до алкоголю. Психотерапія і деонтологія. Трудотерапія.</p> <p>Роль фельдшера-нарколога як помічника лікаря-нарколога під час проведення психотерапевтичного процесу.</p> <p>III етап — підтримувальна протирецидивна терапія.</p> <p>Правила поведінки молодших медичних працівників. Участь у проведенні лікування хворих на алкоголізм.</p>	4
----	-------------------	---	---

12	<i>Практичне заняття</i>	<p>Планування дій медичної сестри по догляду. Зняття психомоторного збудження. Демонстрація хворих із різними видами алкогольних психозів. Встановлення проблем пацієнта. Принципи та методи лікування алкогольних психозів та особливості утримання і нагляду за пацієнтами. Демонстрація абстинентного синдрому. Етапність у лікуванні. Правила поведінки молодших медичних працівників. Участь у проведенні лікувальних заходів. Планування дій медичної сестри з догляду та нагляду. Патогенетичне лікування алкогольних психозів. Зняття психомоторного збудження, синдромів розладів свідомості.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері; — документація в сестринській роботі; — планування медсестринської допомоги; — взаємовідносини між медичною сестрою та пацієнтом; — проведення дезінтоксикаційних заходів; — методика приведення до тверезості при простому алкогольному сп'янінні; — психотерапевтична робота медичної сестри; — методика зняття психомоторного збудження; — санітарно-освітня робота. <p>Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про строки лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Роль медичної сестри в профілактиці токсикоманій</p> <p>Клінічна картина морфінізму, гашишизму. Демонстрація хворих. Полінаркоманії. Ознаки гострої інтоксикації морфієм, гашишем; роль медичної сестри в діагностиці цих станів. Принципи лікування наркоманій. Синдром відміни наркотичних речовин. Методи та засоби, що їх застосовують для зняття абстинентного синдрому. Тактика медичного персоналу щодо хворих на наркоманію, які перебувають в абстинентному стані. Запобігання таємному вживанню наркотиків. Участь медичної сестри в лікуванні пацієнтів з наркоманічною та токсикоманічною залежностями. Особливості та види режимів наркологічних стаціонарів.</p>	4
----	--------------------------	--	---

13	<i>Практичне заняття</i>	<p>Прогноз.</p> <p>Клінічна картина барбітуроманії. Демонстрація хворих. Полінаркоманії.</p> <p>Ознаки гострої інтоксикації барбітуратами; роль медичної сестри в діагностиці цих станів.</p> <p>Принципи лікування токсикоманій. Синдром відміни токсичних речовин. Зняття абстинентного синдрому. Тактика медичного персоналу щодо хворих на токсикоманію та їх близьких. Запобігання таємному вживанню токсичних речовин.</p> <p>Участь медичної сестри в лікуванні пацієнтів із залежністю від токсичних речовин. Експертиза. Прогноз. Профілактика токсикоманій.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері; — документація в сестринській роботі; — медсестринський процес при наркоманіях; — взаємовідносини між медичною сестрою та пацієнтом; — проведення дезінтоксикаційних заходів; — методика приведення до тверезості при простому алкогольному сп'янінні; — психотерапевтична робота медичної сестри; — санітарно-освітня робота. — медсестринський процес при токсикоманіях; — особливості спілкування та поради рідним і близьким токсикозалежних пацієнтів. <p>Тютюнокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями. Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби (стаціонару, наркологічного кабінету, фельдшерського наркологічного пункту). Безпека життєдіяльності. Охорона праці в галузі</p> <p>Роль медичних працівників у боротьбі з тютюнокурінням. Методи доказової медицини, що характеризують залежність від нікотину (підвищений ризик виникнення раку дихальних шляхів, горла, легенів, гіпертонічної хвороби, облітеруючого ендартеріту, гангрени кінцівок).</p> <p>Організація роботи наркологічного кабінету, обов'язки фельдшера кабінету. Групи профілактичного обліку. Особливості роботи підліткового наркологічного кабінету. Організація лікувально-профілактичної роботи з різними групами хворих. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні лікувально-профілактичних заходів.</p> <p>Роль молодшого медичного працівника в наркологічних закладах Міністерства внутрішніх справ (ЛТП, лікування у відділеннях закритого типу за рішеннями суду). Законодавчі</p>	4
----	--------------------------	---	---

		<p>акти, спрямовані на боротьбу з наркоманіями.</p> <p>Види немедикаментозного лікування, що можуть здійснюватися медичними сестрами: психотерапія колективна та індивідуальна; когнітивна терапія; креативна (відновна) терапія — малювання, ліплення, плетіння, виготовлення іграшок, макраме, штучні квіти; музична терапія (можливість виразити себе через спів або музику); соціальна терапія, повернення до соціального середовища, до нормального життя; поведінкова; психодрама (розігрування життєвих ситуацій, у які потрапляють пацієнти); психомоторна терапія; ЛФК; трудотерапія.</p> <p>Організація харчувального процесу. Розклад споживання їжі. Надання допомоги пацієнтові під час споживання їжі. Супроводження пацієнтів. Нагляд за стаціонарними пацієнтами поза межами стаціонару.</p> <p>Відвідувачі. Години відвідування хворих і регламентування візитів. Робота з відвідувачами. Переведення хворих в інші відділення чи лікарні. Виписування хворих. Особисті речі хворого, їх зберігання. Проведення огляду особистих речей хворого та особливості контакту з пацієнтами, які не дають згоди на огляд своїх речей. Сестринська допомога пацієнтам, які вмирають у лікарні. Питання соціальної допомоги. Опікунство. Робота з працевлаштування хворих психіатричних закладів. Роль молодшого медичного персоналу в сімейних взаємовідносинах пацієнтів. Сімейне консультування. Особливості медсестринської допомоги в амбулаторних умовах. Планування, звітність.</p> <p>Особливості роботи медичного персоналу в психіатричних закладах. Особливі випадки роботи зі збудженими хворими та такими, що є небезпечними для себе та оточення. Нагляд і оснащення кабінетів для утримання таких хворих. Охорона праці в галузі.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу; — виявлення проблеми пацієнта; — особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері; — документація в сестринській роботі; — планування медсестринської допомоги; — взаємовідносини між медичною сестрою та пацієнтом; — проведення дезінтоксикаційних заходів; — методика приведення до тверезості при простому алкогольному сп'янінні; — психотерапевтична робота медичної сестри; — санітарно-освітня робота. — охорона праці в наркології. 	
--	--	--	--

4. Структура освітнього компонента

№ з/п	Теми	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
	Розділ 1. Вступ до клініки нервових хвороб				
1	Історія розвитку неврології як науки. Організація неврологічної служби. Особливості роботи м/с неврологічного профілю згідно з Етичним кодексом медичної сестри України. Функціональна анатомія та фізіологія нервової системи. Сестринський процес. Загальна симптоматика нервових хвороб. Основні принципи обстеження, діагностики та лікування хворих неврологічного профілю. Догляд та нагляд за хворими неврологічного профілю	6	2	4	
	Розділ 2. Спеціальна неврологія				
2	Хвороби периферичної нервової системи. Інфекційні хвороби нервової системи. Ураження нервової системи у хворих на СНІД	6	2	4	
3	Порушення мозкового кровообігу (ПМК). Об'ємні процеси ЦНС. Травми головного та спинного мозку. Спадково-дегенеративні хвороби нервової системи. Хромосомні синдроми. Хвороби нервової системи в новонароджених.	12	2	4	6

	Демієлінізувальні захворювання нервової системи. Прогресивні хвороби нервової системи				
4	Захворювання вегетативної нервової системи. Інтоксикації нервової системи. Невідкладні стани в неврології. Медсестринський процес у догляді за пацієнтами, які відчувають біль. Інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці. Накази та ГОСТ. Планування та обсяг роботи медичної сестри. Охорона праці в галузі. Застосування фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу в клініці нервових хвороб. Голкорексфлексотерапія. Бальнеологія. Курортологія. Психотерапія	10	2	4	4
	Розділ 3. Загальні питання психіатрії				
5	Історія психіатрії. Учення про вищу нервову діяльність (ВНД). Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів та сприйняття, пам'яті та уваги, емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих)	10	1	4	4
6	Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму. Невідкладна долікарська	14	1	6	6

	допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих				
	Розділ 4. Здійснення медсестринського процесу в психіатрії				
7	Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку. Екологічна психіатрія. Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП)	14	2	4	8
8	Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сеньйного і пресеньйного віку. Епілепсія. Розумова відсталість. Прогноз. Експертиза	8	2	4	4
9	Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії. Психопатії. Основні питання дитячої психіатрії. Розлади особистості і поведінки. Акцентуації	8	2	2	4
	Розділ 3. Загальні аспекти наркології				
10	Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота	14	2	8	4
11	Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та	6	2	4	

	лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медперсоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза. Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза				
	Розділ 4. Здійснення медсестринського процесу в наркології				
12	Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про строки лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Роль медичної сестри в профілактиці токсикоманій	6	2	4	
13	Тютюнокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями. Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби (стаціонару, наркологічного кабінету, фельдшерського наркологічного пункту). Безпека життєдіяльності. Охорона праці в галузі	6	2	4	

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>4 семестр</i>		
1	Історія розвитку неврології як науки. Організація неврологічної служби. Особливості роботи м/с неврологічного профілю згідно з Етичним кодексом медичної сестри України. Функціональна анатомія та фізіологія нервової системи. Сестринський процес. Загальна симптоматика нервових хвороб. Основні принципи обстеження, діагностики та лікування хворих неврологічного профілю. Догляд та нагляд за хворими неврологічного профілю	2
2	Хвороби периферичної нервової системи. Інфекційні хвороби нервової системи. Ураження нервової системи у хворих на СНІД	2
3	Порушення мозкового кровообігу (ПМК). Об'ємні процеси ЦНС. Травми головного та спинного мозку. Спадково-дегенеративні хвороби нервової системи. Хромосомні синдроми. Хвороби нервової системи в новонароджених. Демієлінізувальні захворювання нервової системи. Прогресивні хвороби нервової системи	2
4	Захворювання вегетативної нервової системи. Інтоксикації нервової системи. Невідкладні стани в неврології. Медсестринський процес у догляді за пацієнтами, які відчувають біль. Інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці. Накази та ГОСТ. Планування та обсяг роботи медичної сестри. Охорона праці в галузі. Застосування фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу в клініці нервових хвороб. Голкорексотерапія. Бальнеологія. Курортологія. Психотерапія	2
5	Історія психіатрії. Учення про вищу нервову діяльність (ВНД). Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів та сприйняття, пам'яті та уваги, емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих)	1
6	Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії.	1

	Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму. Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих	
7	Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку. Екологічна психіатрія. Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП)	2
8	Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сенильного і пресенильного віку. Епілепсія. Розумова відсталість. Прогноз. Експертиза	2
9	Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії. Сихопатії. Основні питання дитячої психіатрії. Розлади особистості і поведінки. Акцентуації	2
5 - семестр		
10	Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота	2
11	Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медперсоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза. Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза	2
12	Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про строки лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Роль медичної сестри в профілактиці токсикоманій	2
13	Отіонокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями. Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби (стаціонару, наркологічного кабінету, фельдшерського наркологічного пункту). Безпека життєдіяльності. Охорона праці в галузі	2
	Всього	24

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
4 семестр		
1	Історія розвитку неврології як науки. Організація неврологічної служби. Особливості роботи м/с неврологічного	4

	<p>профілю згідно з Етичним кодексом медичної сестри України. Функціональна анатомія та фізіологія нервової системи. Сестринський процес.</p> <p>Загальна симптоматика нервових хвороб. Основні принципи обстеження, діагностики та лікування хворих неврологічного профілю. Догляд та нагляд за хворими неврологічного профілю</p>	
2	<p>Хвороби периферичної нервової системи. Інфекційні хвороби нервової системи. Ураження нервової системи у хворих на СНІД</p>	4
3	<p>Порушення мозкового кровообігу (ПМК). Об'ємні процеси ЦНС. Травми головного та спинного мозку. Спадково-дегенеративні хвороби нервової системи. Хромосомні синдроми. Хвороби нервової системи в новонароджених. Демієлінізувальні захворювання нервової системи. Прогресивні хвороби нервової системи</p>	4
4	<p>Захворювання вегетативної нервової системи. Інтоксикації нервової системи.</p> <p>Невідкладні стани в неврології. Медсестринський процес у догляді за пацієнтами, які відчують біль. Інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці. Накази та ГОСТ. Планування та обсяг роботи медичної сестри. Охорона праці в галузі. Застосування фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу в клініці нервових хвороб. Голкорексфлексотерапія. Бальнеологія. Курортологія. Психотерапія</p>	4
5	<p>Історія психіатрії. Учення про вищу нервову діяльність (ВНД). Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів та сприйняття, пам'яті та уваги, емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих)</p>	4
6	<p>Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму. Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих</p>	6
5 - семестр		
7	<p>Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні</p>	4

	головного мозку. Екологічна психіатрія. Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП)	
8	Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сенильного і пресенильного віку. Епілепсія. Розумова відсталість. Прогноз. Експертиза	4
9	Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії. Сихопатії. Основні питання дитячої психіатрії. Розлади особистості і поведінки. Акцентуації	2
10	Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота	8
11	Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медперсоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза. Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза	4
12	Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про строки лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Роль медичної сестри в профілактиці токсикоманій	4
13	Отіонокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями. Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби (стаціонару, наркологічного кабінету, фельдшерського наркологічного пункту). Безпека життєдіяльності. Охорона праці в галузі	4
	Всього	56

7. Самостійна робота

№ з/п	Теми	К-ть годин
<i>4 семестр</i>		
1	Порушення мозкового кровообігу (ПМК). Об'ємні процеси ЦНС. Травми головного та спинного мозку. Спадково-дегенеративні хвороби нервової системи. Хромосомні синдроми. Хвороби нервової системи в новонароджених. Демієлінізуювальні захворювання нервової системи. Прогресивні хвороби нервової системи	6
2	За захворювання вегетативної нервової системи. Інтоксикації	4

	нервової системи. Невідкладні стани в неврології. Медсестринський процес у догляді за пацієнтами, які відчують біль. Інфекційна безпека медичної сестри на робочому місці. Накази та ГОСТ. Планування та обсяг роботи медичної сестри. Охорона праці в галузі. Застосування фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу в клініці нервових хвороб. Голкорексфлексотерапія. Бальнеологія. Курортологія. Психотерапія	
<i>5 семестр</i>		
3	Історія психіатрії. Учення про вищу нервову діяльність (ВНД). Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів та сприйняття, пам'яті та уваги, емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих)	4
4	Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму. Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих	6
5	Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку. Екологічна психіатрія. Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП)	8
6	Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сенільного і пресенільного віку. Епілепсія. Розумова відсталість. Прогноз. Експертиза	4
7	Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії. Психопатії. Основні питання дитячої психіатрії. Розлади особистості і поведінки. Акцентуації	4
8	Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота	4
	Всього	40

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Оцінювання загального стану пацієнта.
2. Установлення проблеми пацієнта.
3. Планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом.
4. Інтелектуальні навички: вміння критично мислити, вирішувати проблему, приймати рішення, найефективніші для ситуації.
5. Міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, інформувати, впливати, направляти, повідомляти і т.ін.
6. Технічні навички:
 - укладання пацієнта в ліжку;
 - перестилання білизни тяжкохворим;
 - догляд за шкірою;
 - гігієна порожнини рота та дихальних шляхів;
 - запобігання пролежням та лікування їх;
 - запобігання контрактурам;
 - запобігання флебітам і тромбофлебітам та лікування їх;
 - накладання зігрівального компресу;
 - особливості годування тяжкохворих;
 - постановка гірчичників;
 - постановка очисної клізми;
 - підготовка хворого до рентгенографії попереково-крижового відділу хребта;
 - підготовка хворого та інструментів для проведення спинномозкової пункції;
 - підготовка та допомога лікареві під час проведення новокаїнових блокад;
 - підготовка ліжка зі щитом;
 - методика витягнення хребта при дискогенному попереково-крижовому радикуліті.
7. Надання долікарської допомоги при:
 - черепно-мозковій травмі;
 - гострому порушенні мозкового кровообігу;
 - спинномозковій травмі;
 - гіпоталамічному кризі;
 - нічному суєтному неспокої старих людей;
 - делірії у інфекційних хворих;
 - нападі мігрені (головного болю);
 - судомному нападі;
 - епілептичному статусі;
 - гострому невралгічному синдромі;
 - гіпертензивному синдромі;
 - істеричному нападі.
8. Оцінювання загального стану пацієнта.

9. Встановлення проблеми пацієнта.
10. Планування дій медичної сестри по догляду за пацієнтом.
11. Інтелектуальні навички: вміння критично мислити, вирішувати проблему, приймати рішення, найефективніші в тій чи тій ситуації.
12. Міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, інформувати, впливати, направляти, повідомляти та ін.
13. Технічні навички: краплинне введення лікарських речовин (підшкірне, внутрішньовенне, через пряму кишку).
14. Уведення хлоралгідрату через пряму кишку.
15. Методи фіксації пацієнта в ліжку у випадку психомоторного збудження.
16. Правила транспортування збуджених хворих.
17. Надання невідкладної допомоги при епілептичному нападі, епілептичному статусі.
18. Особливості годування пацієнтів з порушенням психіки.
19. Підготовка поживних сумішей, катетерів, лійки для штучного годування через зонд.
20. Техніка штучного годування пацієнтів у разі відмови від їжі.
21. Методика лікування інсуліном (під наглядом лікаря).
22. Визначення алкогольного та наркотичного сп'яніння.
23. Оволодіння навичками роботи з приладами для визначення пари спирту у видихуваному повітрі та з хроматографічним аналізатором.
24. Надання долікарської допомоги при гострій алкогольній інтоксикації.
25. Визначення та зняття алкогольного (похмільного) абстинентного синдрому.
26. Техніка проведення сенсibiliзуючої терапії.
27. Надання допомоги при алергійній реакції на сенсibiliзатори.
28. Визначення абстинентного синдрому при морфiнізмі, барбітуроманії, гашишизмі.
29. Надання долікарської медичної допомоги при гострих отруєннях наркотиками та іншими токсичними речовинами.
30. Зняття абстинентного синдрому при наркоманіях.
31. Оформлення документації стаціонару, наркологічного кабінету, наркопункту.
32. Організація та проведення патронажу.
33. Санітарно-освітня робота. Організація та здійснення контактів з медичними та суспільними організаціями.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Історія розвитку психіатрії як науки. Її роль у системі охорони здоров'я.
2. Організація психіатричної допомоги в Україні.
3. Науковий внесок вітчизняних фізіологів І.М. Сеченова та І.П. Павлова у вчення про вищу нервову діяльність.
4. Робота молодшого медичного персоналу в психіатричній лікарні та психоневрологічному диспансері. Охорона праці в психіатрії.
5. Принципи догляду, спостереження та лікування психічнохворих.
6. Експертиза в психіатрії, її види.
7. Психотерапія як один з основних методів лікування психічнохворих. Основи медсестринської психотерапії.
8. Розлади свідомості, сприймання, пам'яті, мислення у психічнохворих.
9. Психопатологія емоцій, уваги та рухо-вольової сфери.
10. Поширені медсестринські діагнози.
11. Етико-деонтологічні принципи спілкування з пацієнтами.
12. Психічні розлади при соматичних неінфекційних та інфекційних хворобах, інтоксикаціях: причини, симптоми. Порушення психіки при СНІДі, нейросифілісі.
13. Проблеми пацієнтів, хворих на шизофренію. Етіологія, патогенез, основні клінічні форми, принципи лікування. Характеристика дефектів особистості.
14. Проблеми пацієнтів з маніакально-депресивним психозом. Етіологія, основні клінічні симптоми маніакальної та депресивної фаз, принципи лікування і нагляду за хворими.
15. Порушення інтелекту (природжені — олігофренії, набуті — деменції). Етіологія, види, основні симптоми, лікування і нагляд за хворими.
16. Роль медичної сестри в проведенні соціальної адаптації при різних психічних розладах: шизофренії, МДП, порушеннях інтелекту.
17. Епілепсія. Етіологія, патогенез, основні прояви: великий судомний напад, безсудомні напади, дисфорії, потьмарення свідомості. Особливості нагляду, прогноз.
18. Невідкладна допомога при великому судомному нападі та епілептичному статусі.
19. Розлади психіки на фоні судинної патології головного мозку: атеросклерозу судин головного мозку, гіпертонічної хвороби, гіпотонічної хвороби.
20. Стареча недоумкуватість: етіологія, патогенез, клінічні прояви. Догляд та нагляд за пацієнтами. Роль медичної сестри в проведенні соціального захисту пацієнтів.
21. Пресенільні деменції (хвороба Піка, Альцгеймера): етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Прогноз.
22. Психічні розлади при черепно-мозковій травмі — ранні та віддалені. Основні клінічні прояви, принципи лікування, догляду та нагляду за пацієнтами.

23. Екологічна психіатрія. Розлади психіки внаслідок природних катаклізмів, радіації, вібрації і звуку, несприятливих клімато-метеорологічних умов, змін атмосферного тиску і газового середовища, екзогенних інтоксикацій.
24. Психічні розлади, пов'язані з наслідками аварії на ЧАЕС, екологічними катастрофами, терористичними актами.
25. Неврози: патофізіологічні механізми виникнення, їх види, клінічна характеристика. Особливості лікування та нагляду. Диспансеризація.
26. Реактивні психози: механізм виникнення, клінічні форми. Особливості догляду та нагляду. Експертиза. Прогноз.
27. Психопатії: основні критерії, роль сімейного виховання у виникненні психопатій. Клінічні типи, особливості лікування. Профілактика.
28. Розлади особистості та поведінки. Акцентуації особистості.
29. Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань.
30. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота медичного персоналу. Охорона праці в наркології.
31. Проблеми пацієнтів з алкоголізмом та алкогольними психозами. Їхні види.
32. Терапія алкогольних психозів. Прогноз. Експертиза.
33. Проблеми пацієнтів з наркоманіями та токсикоманіями. Етапи лікування. Прогноз. Експертиза.
34. Нормативні акти МОЗ про строки лікування хворих наркологічного профілю.
35. Тютюнокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями.
36. Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби: наркологічного кабінету, стаціонару, фельдшерського наркологічного пункту. Безпека життєдіяльності.
37. Сучасна концепція медсестринського діагнозу. Найпоширеніші медсестринські діагнози.
38. Невідкладні стани в психіатрії та наркології. Основні принципи й алгоритми медсестринської допомоги.
39. Поняття про госпіталізм. Роль медичної сестри в запобіганні й подоланні його серед психічнохворих.
40. Роль медичної сестри у виявленні агравації, симуляції та дисимуляції.
41. Основи психогієни та психопрофілактики. Профілактика психічних захворювань.
42. Охорона праці в наркології.
43. Роль неврологічної науки в системі охорони здоров'я. Принципи організації неврологічної допомоги.
44. Будова і функції центральної і периферичної нервової системи.
45. Будова і функції спинного мозку. Провідні шляхи спинного мозку, симптоми їх ураження. Поняття про центральний і периферичний параліч.

- 46.Будова і функція головного мозку. Мозковий стовбур. Півкулі мозку. Кора великого мозку. Симптоми ураження часток головного мозку.
- 47.Будова і функція мозочка, симптоми його ураження.
- 48.Черепні нерви, їхні анатомічні особливості, функція.
- 49.Основні симптоми ураження черепних нервів.
- 50.Автономна нервова система: її будова, функції, симптоми ураження. Порухення функції тазових органів.
- 51.Цереброспінальна рідина. Зміни в складі цереброспінальної рідини при різній патології нервової системи.
- 52.Кровопостачання головного і спинного мозку. Поняття про вертебробазиллярний і каротидний судинний басейни.
- 53.Екстрапірамідна система, її роль. Симптоми ураження екстрапірамідної системи.
- 54.Розлад чутливості: об'єктивні, суб'єктивні. Синдроми порушення чутливості.
- 55.Вищі кіркові функції, порушення їх: апраксія, агнозія, афазія. Порушення емоційно-психічної сфери.
- 56.Бульбарний і псевдобульбарний параліч: основні симптоми; догляд за пацієнтами.
- 57.Методика обстеження хворих неврологічного профілю.
- 58.Додаткові методи обстеження в неврології.
- 59.Основні принципи лікування неврологічних хворих та догляду за ними.
- 60.Робота середнього медичного персоналу в неврологічних відділеннях.
- 61.Охорона праці в неврології.
- 62.Основні методи лікування неврологічних хворих. Поняття про психотерапію.
- 63.Розлади сприймання, пам'яті і мислення.
- 64.Психопатологія емоцій, свідомості та рухово-вольової сфери.
- 65.Поняття про неврит, невралгію, невропатію. Загальні принципи лікування та догляду за пацієнтами з ураженням периферичної нервової системи.
- 66.Невралгія трійчастого нерва: етіологія, основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
- 67.Мононеврит лицевого нерва: основні причини, клініка, лікування, догляд за пацієнтами.
- 68.Мононеврит нервів верхньої і нижньої кінцівок: основні причини, симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
- 69.Остеохондроз хребта. Вертеброгенний попереково-крижовий радикуліт: основні симптоми, лікування. Методи витягання хребта при остеохондрозі.
- 70.Шийний остеохондроз: клінічні симптоми, основні принципи лікування, догляд за пацієнтами.
- 71.Гангліоніт (оперізувальний лишай): етіологія, клініка, лікування.
- 72.Поліневрит (первинний і вторинний), поліневропатія: основні клінічні симптоми, лікування.

73. Первинний менінгококовий менінгіт: етіологія, епідеміологія. Менінгеальний симптомокомплекс. Зміни в цереброспінальній рідині. Лікування, догляд за пацієнтами.
74. Вторинний гнійний менінгіт: основні причини, клініка, лікування, догляд за пацієнтами.
75. Вторинний серозний менінгіт (туберкульозний і сифілітичний): основні симптоми, лікування. Роль молодших медичних працівників у профілактиці сифілісу, туберкульозу.
76. Арахноїдит: етіологія, клініка, лікування.
77. Епідемічний (летаргійний) енцефаліт, гостра і хронічна форми (паркінсонізм): етіологія, основні симптоми, лікування.
78. Кліщовий (весняно-літній) енцефаліт: епідеміологія, основні симптоми, лікування, профілактика.
79. Грипозний енцефаліт: основні симптоми, лікування, профілактика.
80. Ревматичний енцефаліт: клінічні форми. Мала хорея, основні симптоми, лікування і догляд за пацієнтами.
81. Мієліт: основні причини, клініка. Ускладнення та запобігання їм; лікування і догляд за пацієнтами.
82. Поліомієліт: етіологія, основні клінічні періоди, лікування, профілактика, терміни вакцинації.
83. Розсіяний склероз: етіологія, патогенез, основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
84. Основні причини порушень мозкового кровообігу: патогенез, класифікація.
85. Геморагічний інсульт: етіологія, патогенез, основні клінічні форми, ознаки, невідкладна допомога.
86. Субарахноїдальний крововилив: етіологія, патогенез, основні симптоми. Зміни цереброспінальної рідини. Лікування та догляд за пацієнтами.
87. Ішемічний інсульт: етіологія, патогенез, клініка, принципи диференційованого лікування, догляд за пацієнтами.
88. Емболія судин мозку: патогенез, основні клінічні симптоми залежно від рівня емболії, лікування, догляд за пацієнтами.
89. Пухлини головного мозку: загальнономозкові і вогнищеві симптоми, додаткові методи діагностики, зміни в цереброспінальній рідині, принципи лікування і догляду за пацієнтами.
90. Пухлини спинного мозку: внутрішньомозкові (інтрамедулярні) і позамозкові (екстрамедулярні): основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
91. Закриті черепно-мозкові травми: струс, забій, здавлення головного мозку. Основні симптоми. Невідкладна допомога при травмах головного мозку. Догляд за пацієнтами. Ускладнення та лікування їх.
92. Переломи черепа. Перелом склепіння та основи черепа, основні клінічні симптоми, догляд за пацієнтами.
93. Травми спинного мозку: класифікація, патогенез, основні клінічні

- симптоми, ускладнення. Правила транспортування. Лікування і догляд за пацієнтами з травмами спинного мозку. Транспортування пацієнтів з переломами хребта.
94. Первинна прогресивна м'язова дистрофія (міопатія): етіологія, патогенез, основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
 95. Сирингомієлія: етіологія, патогенез, клінічні форми, особливості лікування.
 96. Міастенія та бічний аміотрофічний склероз: етіологія, патогенез, клініка, основні принципи лікування і догляду за пацієнтами.
 97. Спадкові хвороби обміну та системні дегенерації: види, основні симптоми, лікування.
 98. Хвороби нервової системи новонароджених: гіпоксія плода, внутрішньочерепна пологова травма, акушерський параліч. Дитячий церебральний параліч: патогенез, діагностика, лікування.
 99. Хвороби автономної нервової системи: вібраційна хвороба. Мігрень, ангіоневротичний набряк (набряк Квінке). Основні клінічні симптоми, лікування.
 100. Вегетативно-судинна дистонія: форми, етіологія, клінічні прояви. Невідкладна допомога при симпатикоадреналовому і парасимпатичному (вагоінсулярному) кризі.

9. Методи навчання

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні завдання, самостійна поза аудиторна робота. Під час проведення занять використовуються засоби наочності, зокрема мультимедійні презентації, інтерактивні методи

Практичні заняття головним чином спрямовані на опанування особливостей взаємовідносин з пацієнтами з різними психічними особливостями та захворюваннями, розв'язання ситуаційних вправ за темами, групова дискусія, бесіди, мозковий штурм та рольова гра.

10. Методи контролю

На лекціях та практичних заняттях контроль знань проводиться різними методами: опитування, розв'язування тестових завдань, виконання практичних навичок при роботі в малих групах, та індивідуальне виконання практичної навички. Значне місце при оцінці знань відводиться розв'язуванню ситуаційних задач як типових так і підвищеної складності.

Контроль самостійної позааудиторної роботи проводиться у формі виконання індивідуальних завдань на практичних заняттях, індивідуальних консультаціях згідно графіка.

Підсумковий контроль проводиться у формі деференційованого заліку, який включає усні відповіді та виконання практичної навички.

11. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з “Медсестринство в неврології, в психіатрії з наркологією” складено для визначення рівня підготовки фахових молодших бакалаврів у закладі фахової передвищої освіти КЗ КОР «Чорнобильський медичний фаховий коледж» за спеціальністю 223 Медсестринство галузь знань 22 Охорона здоров'я ОПП “Сестринська справа” відповідно до складових галузевих стандартів фахової передвищої освіти затверджених МОН України (Наказ МОН «Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 223 Медсестринство галузі знань 22 Охорона здоров'я освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»» № 1202 від 08.11.2021 року), ОПП “Сестринська справа” 2023 та навчальних планів 2023 року.

КЗ КОР «Чорнобильський медичний фаховий коледж»

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	223 Медсестринство
Освітньо-професійна програма:	Сестринська справа

Критерії оцінювання досягнень здобувачів освіти

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути:

- диференційований залік;
- стандартизовані тести;
- командні проекти;
- реферати;
- опитування (усне або письмове; фронтальне, групове або індивідуальне);
- мультимедійні презентації здобувачів вищої освіти;
- клінічні (ситуаційні) задачі;
- демонстрація практичних навичок;
- контрольна робота.

Оцінювання активності і знань здобувачів освіти відбувається під час с практичних занять, поточного письмового та усного контролю, виконання підсумкових завдань.

Поточне оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти на практичних заняттях здійснюється за чотирибальною (національною) шкалою: «5» - (відмінно), «4» - (добре), «3» - (задовільно), «2» - (незадовільно).

Критерії оцінювання знань і вмінь

При оцінюванні досягнень здобувачів фахової передвищої освіти враховується:

- застосування системного підходу: вміння бачити місце питання, що розглядається, як в структурі теми, так і в структурі курсу в цілому;
- правильність та повнота розкриття питання, вміння чітко, логічно, систематизовано викласти матеріал;
- рівень осмислення навчального матеріалу, повнота розкриття змісту понять, характеру закономірних зв'язків та залежностей між явищами, які вони відображають, точність застосування наукових термінів;
- рівень виявлення аналітичних вмінь, вміння обґрунтувати основні положення викладеного матеріалу, демонструючи навички наукового узагальнення проблеми та вміння зробити достатньо мотивовані висновки;
- вільне володіння матеріалом як вміння зробити його повний або концентрований виклад, так і вміння використовувати матеріал у новій навчальній ситуації, знання основних концепцій проблеми, яка розглядається, вміння мотивовано викласти власну точку зору;
- вміння бачити прикладний аспект (практичне застосування) знань, що висвітлюються;
- використання додаткової літератури;
- культура мовлення.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИЙ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

на теоретичних заняттях

Оцінка «5» - здобувач освіти:

- дає повні відповіді на всі запитання, правильно визначає поняття;
- точно формулює думки і обгрунтовує їх;
- послідовно і точно викладає матеріал;
- грамотно оформлює свою відповідь;
- вміє вирішувати ситуаційні задачі з виділенням першочергових заходів по наданню допомоги на догоспітальному етапі (правильні логічно обгрунтовані відповіді)

Оцінка «4» - здобувач освіти:

- відповідь задовольняє ті ж самі вимоги, що й відповідають на оцінку «5», але студент зробив незначні помилки в теоретичних знаннях та допустив невеликі неточності.

Оцінка «3» - здобувач освіти:

- знає і розуміє основні положення теми, але: є прогалини в теоретичних знаннях, в обгрунтуванні та осмисленні ситуаційних задач, допускає помилки при визначенні понять, термінології;
- у відповіді немає чіткості, послідовності;
- не вміє вирішувати задачі;
- плутає послідовність дії при наданні невідкладної допомоги.

Оцінка «2» - здобувач освіти:

- не орієнтується в матеріалі;
- виявляє не розуміння теми;
- допускає істотні помилки, що спотворюють зміст вивченого;
- відповідь відсутня.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти
1. Високий	«5»	<p>Здобувач освіти вільно володіє темою заняття. Виконуючи завдання, виявляє творчі здібності, самостійно проводить аналогії, надає порівняльні характеристики, обґрунтовуючи свої відповіді, користується широким арсеналом доказів своєї думки, наводить приклади.</p>
		<p>Володіє уміннями і компетенціями для здійснення виробничих функцій при виконанні типових та нестандартних завдань виробничої діяльності, в тому числі: доглядом за хворими, профілактичною, організаційно-методичною та технічною.</p> <p>При виконанні практичних навиків здобувач освіти</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повністю, без помилок виконує всі етапи алгоритму дій в повному обсязі • Враховує показання і протипоказання • Застосовує навик спілкування з пацієнтом на всіх етапах алгоритму. <p>Здобувач освіти також володіє:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціально-особистісними компетенціями – системним та креативним мисленням, властивостями комунікабельності та адаптивності, доцільної критичності і самокритичності; 2. Загально-науковими компетенціями – має базові знання з теми і застосовує їх при виконанні виробничих завдань; 3. Загально-професійними та спеціалізовано-професійними компетенціями: <ul style="list-style-type: none"> - застосовує на практиці принципи медичної етики та деонтології; - розуміє соціальні та правові наслідки своєї професійної діяльності; - володіє комунікативними навичками; - використовує стандарти та нормативну базу галузі охорони здоров'я; - володіє навичками з охорони праці та інфекційної безпеки. <p>При тестовому контролі виконує завдання 90-100% від загальної кількості тестових завдань.</p>

<p>2. Достатній</p>	<p>«4»</p>	<p>Здобувач освіти володіє темою заняття, виконує типові завдання виробничої діяльності, орієнтується в нестандартних ситуаціях, усвідомлює основні поняття, може пояснити зв'язок між причиною і наслідками.</p> <p>Володіє уміннями і компетенціями для здійснення виробничих функцій при виконанні типових та нестандартних завдань виробничої діяльності, в тому числі: доглядом за хворими, профілактичною, організаційно-методичною та технічною.</p> <p>При виконанні практичних навиків здобувач освіти допускає помилки в підготовчому етапі. Процедури виконуються в правильній послідовності. Допущені помилки не впливають на кінцевий результат та стан здоров'я.</p> <p>Здобувач освіти також володіє:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціально-особистісними компетенціями – системним та креативним мисленням, властивостями комунікабельності та адаптивності, доцільної критичності і самокритичності; 2. Загально-науковими компетенціями – має базові знання з базових наук і застосовує їх при виконанні виробничих завдань; 3. Загально-професійними та спеціалізовано-професійними компетенціями: <ul style="list-style-type: none"> - застосовує на практиці принципи медичної етики та деонтології; - розуміє соціальні та правові наслідки своєї професійної діяльності; - володіє комунікативними навичками; - використовує стандарти та нормативну базу галузі охорони здоров'я; - володіє навичками з охорони праці та інфекційної безпеки. <p>При тестовому контролі виконує завдання 89,9-75 % від загальної кількості тестів.</p>
<p>3. Середній</p>	<p>«3»</p>	<p>Здобувач освіти виконує типові завдання професійної діяльності, має знання з теми заняття та базових дисциплін.</p> <p>Здобувач освіти володіє більшою частиною навчального матеріалу з теми, але не завжди робить правильні логічні висновки і узагальнення.</p> <p>Володіє загально-професійними і спеціалізовано професійними компетенціями.</p> <p>Не достатньо володіє навиками з охорони праці, інфекційної безпеки, знаннями нормативної бази в галузі охорони здоров'я.</p> <p>Володіє уміннями і компетенціями для здійснення виробничих функцій при виконанні типових та нестандартних завдань виробничої</p>

		<p>діяльності, в тому числі: доглядом за хворими, профілактичною, організаційно-методичною та технічною.</p> <p>При виконанні практичних навиків студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • допускає помилки, які завдають шкоди психологічному здоров'ю пацієнта • не може чітко вказати показання і протипоказання для здійснення процедури • не чітко виконують підготовчий і завершальний етапи алгоритму практичного навичка. <p>При проведенні тестового контролю знань, виконує завдання на рівні 74,9-60% від загальної кількості тестів.</p>
4. Початковий	«2»	<p>Під час здійснення виробничих функцій, здобувач освіти виконує окремі типові завдання професійної діяльності. Не демонструє систему необхідних умінь для формування загально-професійних компетенцій, не володіє системним мисленням.</p> <p>Здобувач освіти частково усвідомлює значення теми для застосування в майбутній професійній діяльності фельдшера.</p> <p>Не повністю розуміє або плутає значення ключових понять з теми. Не достатньо володіє теоретичними знаннями, вміннями та навиками. Не здатний відповідати на більшість питань.</p> <p>Допускає помилки, які завдають шкоди здоров'ю пацієнта.</p> <p>При проведенні тестового контролю знань, виконує завдання на рівні 59,9% і менше.</p>

Оцінювання роботи здобувачів освіти

Критерії оцінювання	оцінки			
	5	4	3	2
1. Оцінка усної відповіді на підготовчому та основному етапах	Повна, обґрунтована з використанням медичної термінології	Повна з непевними поясненнями або помилками з використанням медичної термінології	Неповна відповідь, але основні поняття засвоєні	Матеріал не засвоєно, відповідь відсутня або неправильна
2. Оцінювання тестів	100 – 90 % правильних відповідей	89,9 – 75 % правильних відповідей	74,9 – 60 % правильних відповідей	59,9 % та менше правильних відповідей
3. Рішення ситуаційних задач	Правильні логічно обґрунтовані відповіді	Правильні відповіді з недостатнім обґрунтуванням	Частково правильні відповіді, обрана тактика порушує стан дитини	Відповіді відсутні
4. Практичні навички	Правильно виконує практичні навички, дотримуючись алгоритму послідовності дій	Виконує практичні навички з порушенням алгоритму дій або помилками, які не порушують стан жінки	Виконує практичні навички з порушенням алгоритму дій або помилками, які незначно порушують стан жінки	Неправильно виконує практичні навички або допускає помилки, які наносять шкоду жінці
5 Активність	Проактивний Приймає участь у виконанні завдань. Сам продукує ідеї	Активний Приймає участь у виконанні завдань		Пасивний Не приймає участь у виконанні завдань

Розглянуто та схвалено на

засіданні циклової комісії

природничо-наукових дисциплін

Протокол № 1 від «__» серпня 2023 р.

Голова циклової комісії _____ Олександр ТОЛКАЧОВ

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти складено для визначення рівня підготовки фахових молодших бакалаврів у закладі фахової передвищої освіти КЗ КОР «Чорнобильський медичний фаховий коледж» за спеціальністю 223 Медсестринство галузь знань 22 Охорона здоров'я ОПП «Сестринська справа» відповідно до складових галузевих стандартів фахової передвищої освіти затверджених МОН України (Наказ МОН «Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 223 Медсестринство галузі знань 22 Охорона здоров'я освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»» № 1202 від 08.11.2021 року), ОПП «Сестринська справа» 2023 та навчальних планів 2023 року.

КЗ КОР «Чорнобильський медичний фаховий коледж»

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	223 Медсестринство
Освітньо-професійна програма:	Сестринська справа

Критерії оцінювання досягнень здобувачів освіти

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути:

- диференційований залік;
- стандартизовані тести;
- командні проекти;
- реферати;
- опитування (усне або письмове; фронтальне, групове або індивідуальне);
- мультимедійні презентації здобувачів вищої освіти;
- клінічні (ситуаційні) задачі;
- демонстрація практичних навичок;
- контрольна робота.

Оцінювання активності і знань здобувачів освіти відбувається під час с практичних занять, поточного письмового та усного контролю, виконання підсумкових завдань.

Поточне оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти на практичних заняттях здійснюється за чотирибальною (національною) шкалою: «5» - (відмінно), «4» - (добре), «3» - (задовільно), «2» - (незадовільно).

+

Критерії оцінювання знань і вмінь

При оцінюванні досягнень здобувачів фахової передвищої освіти враховується:

- застосування системного підходу: вміння бачити місце питання, що

розглядається, як в структурі теми, так і в структурі курсу в цілому;

- правильність та повнота розкриття питання, вміння чітко, логічно, систематизовано викласти матеріал;
- рівень осмислення навчального матеріалу, повнота розкриття змісту понять, характеру закономірних зв'язків та залежностей між явищами, які вони відображають, точність застосування наукових термінів;
- рівень виявлення аналітичних вмінь, вмінь обґрунтувати основні положення викладеного матеріалу, демонструючи навички наукового узагальнення проблеми та вміння зробити достатньо мотивовані висновки;
- вільне володіння матеріалом як вміння зробити його повний або концентрований виклад, так і вміння використовувати матеріал у новій навчальній ситуації, знання основних концепцій проблеми, яка розглядається, вміння мотивовано викласти власну точку зору;
- вміння бачити прикладний аспект (практичне застосування) знань, що висвітлюються;
- використання додаткової літератури;
- культура мовлення.

Оцінка «5» (відмінно) ставиться, якщо у відповіді:

- зазначено і простежується розуміння місця питання, що розглядається, як в структурі теми, так і в структурі курсу в цілому;
- правильно і повно розкрито зміст матеріалу в обсязі програми, відповідь має чіткий, логічний та послідовний характер;
- повністю розкрито зміст понять, точно використано наукові терміни;
- відповідь насичена глибокими та розгорнутими судженнями;
- зроблено аргументовані висновки;
- здобувач освіти демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання.

Оцінка «4» (добре) ставиться, якщо у відповіді:

- зазначено і простежується розуміння місця питання, що розглядається, як в структурі теми, так і в структурі курсу в цілому;
- майже повно розкрито основний зміст матеріалу, відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу;
- надано правильне визначення понять і чітко використано наукові терміни;
- недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база, недостатньо мотивовані висновки;
- здобувач освіти вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації;
- у відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.

Оцінка «3» (задовільно) ставиться, якщо у відповіді:

- зміст навчального матеріалу викладено неповно, фрагментарно, відповідь має недостатньо стійкий (здобувач вищої освіти відповідав невпевнено) та послідовний характер;
- допущено певні помилки й неточності у використанні наукової

термінології та визначенні понять;

- відповідь має формальний та переважно репродуктивний характер, висновки не аргументовані та не охоплюють всього змісту викладеного матеріалу;
- у новій навчальній ситуації здобувач освіти використовує лише окремі знання вивченого матеріалу;
- у відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.

Оцінка «2» (незадовільно) ставиться, якщо у відповіді:

- здобувач освіти неспроможний відтворити зміст навчального матеріалу у певній послідовності, у відповіді окремі фрагменти знань перемежуються з розрізненими фактами та загальними фразами;
- допущено грубі помилки при визначенні понять та використанні термінології;
- викладений матеріал не узагальнено, висновки не сформульовано;
- у відповіді наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

Оцінювання тестових завдань

Оцінка «5» (відмінно) - 100-90% правильних відповідей.

Оцінка «4» (добре) – 89,9-75% правильних відповідей.

Оцінка «3» (задовільно) – 74,9-60% правильних відповідей.

Оцінка «2» (незадовільно) – 59,9% і менше правильних відповідей.

Оцінювання розв'язання ситуаційної задачі

Оцінка «5» (відмінно) – здобувач освіти правильно виконав практичне завдання (ситуаційну вправу), спроможний аргументовано відстоювати свою думку.

Оцінка «4» (добре) - здобувач освіти показує не досить високі знання понятійного апарату та літературних джерел, вміє аргументувати свої думки та ставлення до відповідних категорій.

Оцінка «3» (задовільно) – здобувач освіти у цілому відповів на поставлене запитання, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, показав недостатні знання літературних джерел.

Оцінка «2» (незадовільно) – здобувач освіти дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату та літературних джерел.

Оцінювання презентацій

Оцінка «5» (відмінно) - тему розкрито повно, використані матеріали демонструють розуміння теми, матеріал викладений в логічній послідовності, з використанням міждисциплінарних зв'язків, грамотно, раціонально використані можливості комп'ютерної анімації, презентація не перевантажена слайдами (до 15 слайдів), раціонально використані графіки,

малюнки, діаграми тощо. Здобувач освіти чітко, впевнено та грамотно доповідає і викладає матеріал, відповідає на запитання, готовий до дискусії.

Оцінка «4» (добре) - тему розкрито частково, має місце порушення логічної послідовності, неповне використання міждисциплінарних зв'язків, допущені незначні граматичні помилки, недостатньо використані можливості комп'ютерної анімації, презентація перевантажена слайдами (або недостатньо слайдів для розкриття теми), на одному слайді багато дрібної інформації.

Оцінка «3» (задовільно) - наявні суттєві недоліки у виконанні презентації, тема розкрита частково, порушена логічна послідовність викладеного матеріалу, здобувач вищої освіти не завжди з розумінням підбирає матеріал, допущені помилки як в презентації, так і в доповіді. Не використані можливості комп'ютерної анімації, відсутній аналіз представлених матеріалів.

Оцінка «2» (незадовільно) - тему не розкрито, в роботі відсутні графіки, малюнки. Не використані можливості комп'ютерної анімації, відсутній аналіз представлених матеріалів. Здобувач вищої освіти не володіє матеріалом, не може відповісти на запитання.

Оцінювання рефератів

Оцінка виставляється з урахуванням двох параметрів:

- 1) обсяг виконаного реферату;
- 2) якість написання.

Оцінка «5» (відмінно) ставиться за реферат, який має обсяг 12 або більше друкованих (рукописних) сторінок; проблема, яка в ньому розглядається, викладена повно, послідовно, логічно; список використаної наукової літератури нараховує 5-6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії.

Оцінка «4» (добре) ставиться за реферат, який має обсяг 8 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки.

Оцінка «3» (задовільно) ставиться, коли обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розглядається поверхово; у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел і є помилки.

Оцінка «2» (незадовільно) ставиться, якщо тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами.

Оцінювання самостійної роботи

Оцінка «5» (відмінно) - здобувач вищої освіти надав повну, обґрунтовану відповідь на питання, використав всі рекомендовані джерела інформації, чітко відповідає на поставлені питання, дотримана етика посилянь.

Оцінка «4» (добре) - здобувач вищої освіти надав достатню відповідь на питання, використав матеріали основних джерел інформації, надає відповіді на поставлені питання, допускає незначні помилки в обґрунтуванні, дотримана етика посилань.

Оцінка «3» (задовільно) - здобувач вищої освіти орієнтується в поняттях, частково розкрив питання, використані тільки матеріали підручника, відповідає на поставлені питання невпевнено, допускає фактичні помилки, дотримана етика посилань дотримана частково.

Оцінка «2» (незадовільно) - здобувач вищої освіти не виконав роботу, на поставлені питання не відповідає або допускає грубі помилки.

12. Методичне забезпечення

1. До кожного практичного заняття підготовлено інструктивні карти, алгоритми виконання практичних навичок, набір ситуаційних задач та тестів різного рівня складності.
2. Для виконання позааудиторної самостійної роботи підготовлені методичні матеріали з тестовим матеріалом, запитаннями для самоконтролю, рекомендованою літературою.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Атишай В.Г. Медсестринський процес. — К.: Здоров'я, 2001.

Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Атишай В.Г. Медсестринський догляд за пацієнтом. — К.: Здоров'я, 2000.

Медсестринство в психіатрії / За ред. О.С. Чабана. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.

Минко А.И., Линский И.В. Наркология. — М.: Эксмо, 2004.

Психіатрія / За ред. О.К. Напрєєнка. — К.: Здоров'я, 2001.

Грицай Н.М., Литвиненко Н.В., Фисун Ю.О. Неврологічні захворювання у практиці сімейного лікаря. — Полтава, 2002.

Жулев Н.М. Цереброваскулярные заболевания. — М. — СПб., 2002.

Лойко В.В. Медсестринський процес. — К., 2001.

Медсестринський догляд за пацієнтом / І.Я. Губенко, О.Т. Шевченко, Л.П. Бразалій та ін. — К.: Здоров'я, 2002.

Медсестринство в неврології: Посібник з практичних навичок / За ред. С.І. Шкробот. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.

Медсестринство в неврології / Н.М. Грицай, І.Я. Губенко, В.В. Лойко та ін. — Полтава, 2004.

Медсестринство в неврології: Підручник / Т.І. Кареліна, Н.М. Касевич. — К.: Медицина, 2010. — 296 с.

Скоромец А.А. Болезни нервной системы. — М.: МЕДпресс-информ,

2007.

Шегедин М.Б., Заставна Н.А., Кокот Н.В. Медсестринство в неврології. — Нова книга, 2010.

Додаткова

Гавенко В.Л., Самардакова Г.О., Бачеріков М.Є. Психіатрія і наркологія. — К.: Здоров'я, 1993.

Драчова З.Н., Блейхер В.М., Крук І.В. Нервові та психічні хвороби. — К.: Вища шк., 1993.

Дупленко П.Ю. Молодіжна наркоманія в Україні: стан, проблеми вивчення та профілактика. — К.: Б. в., 1966.

Руководство по психиатрии / Под ред. А.В. Снежневского. — М.: Медицина, 1983.

Фрумкин Я.П., Воронков Г.Л., Шевчук И.Д. Психиатрия. Таблицы и схемы. — К.: Вища шк., 1977.

Ясперс К. Общая психопатология. — М.: Практика, 1997.

Виленский Б.С. Неотложные состояния в невропатологии: Руководство для врачей. — Л.: Медицина, 1999.

Віннічук С.М. Судинні захворювання нервової системи. — К.: Наук. думка, 1999.

Грицай Н.М., Дзяк Л.А. Нервові хвороби. — Полтава, 1996.

Гусев Е.И., Бурд Г.С. и др. Неврологические симптомы, синдромы, симптомокомплексы и болезни. — М.: Медицина, 1999.

Довідник для медичних сестер. — А.П. Токар та ін. — К., 2002.

Лихтенберг Р. Неврология в вопросах и ответах. — СПб: ПИТЕР, 1997.

Лойко В.В. Від медичної моделі до медсестринської моделі // Медсестринство України. — 1998. — № 1. — С. 26—27.

ЛЕМОН. Учебные материалы по сестринскому делу. Европейское региональное бюро ВОЗ. — 1996.

Обстеження хворого в клініці нервових хвороб: Метод. рекомендації. — Н.М. Грицай та ін. — Полтава, 1996.